

ЛЬВІВСЬКИЙ НАУКОВИЙ ФОРУМ

МАТЕРІАЛИ

МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

ПРАКТИЧНІ ТА ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ НАУКИ ТА ОСВІТИ

25 - 26 травня 2020 року
(частина III)

ЛЬВІВСЬКИЙ НАУКОВИЙ ФОРУМ

**МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

**ПРАКТИЧНІ ТА ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ
РОЗВИТКУ НАУКИ ТА ОСВІТИ**

25 - 26 травня 2020 року
(частина III)

**Львів
2020**

УДК 005

ББК 94.3(0)

Практичні та теоретичні питання розвитку науки та освіти (частина III): матеріали Міжнародної науково-практичної конференції м. Львів, 25 - 26 травня 2020 року. – Львів : Львівський науковий форум, 2020. – 56 с.

У даному збірнику представлені тези доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Практичні та теоретичні питання розвитку науки та освіти», організованої Львівським науковим форумом. Висвітлюються Практичні та теоретичні питання розвитку науки та освіти на сучасному етапі становлення, розглядаються сучасні наукові дискусії різних наукових напрямів.

Збірник призначений для студентів, здобувачів наукових ступенів, науковців та практиків.

Всі матеріали представлені в авторській редакції. За повноту та цілісність яких автори безпосередньо несуть відповідальність.

ЗМІСТ

АРХІТЕКТУРА	5
<i>Ольховська О.В.</i> ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МІСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАСОБАМИ ЛАНДШАФТНОГО ДИЗАЙНУ	5
<i>Савош Г.П., Смирнова О.С.</i> РОЛЬ УРБАНІСТИЧНИХ СТУДІЙ В РОЗВИТКУ УКРАЇНИ	
ВІЙСЬКОВІ НАУКИ.....	8
<i>Гоголяниц С.Ю., Скуреньська Л.В., Руденко Є.Г.</i> ФУНКЦІОНАЛЬНА МОДЕЛЬ ЕКСПЕРТНО-НАВЧАЛЬНОЇ СИСТЕМИ СПЕЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ	8
<i>Тищенко М.Г., Клочко А.О., Салаш О.А., Прокопенко А.А.</i> ФОРМАЛІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВИХ ФАХІВЦІВ	10
ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ.....	12
<i>Олехнович Д.О.</i> ГРОМАДСЬКА ДУМКА ЯК ФАКТОР ВПЛИВУ НА ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ.....	12
<i>Повалій Н.М.</i> ЯКІСТЬ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ - НОВИЙ СТИЛЬ ВІДНОСИН МІЖ ГРОМАДЯНИНОМ І ДЕРЖАВОЮ	14
<i>Тимошенко Г.В.</i> ТЕРИТОРІАЛЬНІ ГРОМАДИ – ЕФЕКТИВНА ФОРМА НАРОДОВЛАДДЯ В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА УКРАЇНИ.....	16
<i>Шинкаренко Т.В.</i> ЦІЛЬНІСТЬ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА УКРАЇНИ І ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В ФОРМУВАННІ ОСОБИСТОСТІ ЛЮДИНИ.....	18
ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ	20
<i>Воробець В.</i> МЕТОДОЛОГІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ВИКОРИСТАННЯ БЛОКЧЕЙНУ В СИСТЕМІ ФІНАНСОВИХ ТРАНЗАКЦІЙ.....	20
<i>Городецька А.Є.</i> НЕДЕРЖАВНЕ ПЕНСІЙНЕ СТРУХУВАННЯ В УКРАЇНІ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ.....	23
<i>Запорожан Л.П., Феш М.С., Мазій Н.Г.</i> ТЕЛЕМЕДИЦИНА ЯК ЕЛЕМЕНТ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ	25
<i>Козлова С.О.</i> ПРОБЛЕМА ІНСТИТУТУ ГІДНОЇ ПРАЦІ В УКРАЇНІ.....	26
<i>Кулик О.Ю.</i> ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ОПЕРАТИВНОГО АНЛІЗУ OLAP	29
<i>Розумович А.В., Науменко В.В.</i> МАКРОЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ КАРАНТИНУ У ЗВ'ЯЗКУ З ПАНДЕМІЄЮ КОРОНАВІРУСУ ДЛЯ УКРАЇНИ ЩОДО РИНКУ ТОВАРІВ ТА ПОСЛУГ	30
<i>Рудакова С.Г., Шетініна Л.В.</i> ЗАКОН УКРАЇНИ «ПРО ПРАЦЮ»: ПРОТИРІЧЧЯ, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	32
<i>Татарин Н.Б., Горанська Н.В.</i> СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВАЛЮТНОГО РИНКУ	34

<i>Шевченко М.А.</i> ПРОБЛЕМИ ВИХОДУ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ЗОВНІШНІ РИНКИ.....	36
СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ	39
<i>Сова Є.І., Савош Г.П.</i> МІСТО ЯК ПРОСТІР КОМУНІКАЦІЇ	39
<i>Яброва М.К., Савош Г.П.</i> УРБАНІСТИКА В УКРАЇНСЬКОМУ КОНТЕКСТІ	40
СОЦІОЛОГІЧНІ НАУКИ.....	41
<i>Зубарєв О.С.</i> ГЕОРГ ЗІММЕЛЬ: ФІЛОСОФ СЕРЕД СОЦІОЛОГІВ, СОЦІОЛОГ СЕРЕД ФІЛОСОФІВ.....	41
<i>Карачевцев Я.Н.</i> СОЦИОЛОГИЧЕСКОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ УПОТРЕБЛЯЕМОСТИ РУССКОГО И УКРАИНСКОГО ЯЗЫКОВ В УКРАИНЕ (2020 ГОД)	43
<i>Сірик Б.Д., Савош Г.П.</i> ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЗАХІДНОЇ СОЦІОЛОГІЇ	44
ТЕХНІЧНІ НАУКИ	46
<i>Богатир Д.В., Петраковська О.С.</i> ВИЗНАЧЕННЯ ФАКТОРІВ ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ ЗЕМЕЛЬ ПРИРОДНИХ ТА БІОСФЕРНИХ ЗАПОВІДНИКІВ.....	46
<i>Бойко В.І.</i> АНАЛІЗ ТА РОЗРОБКА КОМПОНЕНТІВ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ДЛЯ ПІДТРИМКИ ЛІКУВАННЯ У ФІТОТЕРАПІЇ.....	48
<i>Галагура К.А.</i> АВТОМАТИЗАЦІЯ РОБОТИ ВІДДІЛЕНЬ ЕКСПРЕС ДОСТАВКИ	50
<i>Кіданов А.О.</i> USES OF VIRTUAL REALITY	51
<i>Малітчук А.Д.</i> ЗАСОБИ АНАЛІЗУ МЕРЕЖЕВОГО ТРАФІКУ	52
<i>Паницир П.П.</i> ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ ТА ЇХ РОЛЬ У БІЗНЕС-ПРОЦЕСАХ ОРГАНІЗАЦІЙ	53
<i>Полякова М.В., Дишлюк В.О., Маковецький О.С.</i> МОБІЛЬНИЙ ДОДАТОК НА ОСНОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ДОПОВНЕНОЇ РЕАЛЬНОСТІ ДЛЯ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	54

АРХІТЕКТУРА

Ольховська О.В.,

*к. арх., доцент кафедри дизайну архітектурного середовища
Київського національного університету будівництва і архітектури*

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МІСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАСОБАМИ ЛАНДШАФТНОГО ДИЗАЙНУ

Протягом ХХ ст. основним завданням ландшафтної архітектури та ландшафтного дизайну, як її складової, стало широкомасштабне ландшафтне планування та розробка зелених систем міст. У міському середовищі ландшафтна архітектура та дизайн з початку ХХ ст. стають засобами проєктування таких елементів містобудівного утворення як міські парки, сквери, бульвари, набережні та ін. Наприкінці ХХ ст. значення ландшафтної архітектури та дизайну посилилось у зв'язку із тенденцією збереження цінних природних ландшафтів та встановлення контролю над невтримним зростанням міст в рамках реалізації принципів «сталого міського розвитку» (Sustainable Urban Development), що були сформульовані 1994 року на Європейській конференції в м. Ольборг (Данія), в результаті чого була прийнята «Хартія міст Європи за сталий розвиток (Ольборзька хартія)» [4]. Цей факт доводить значення оптимальної ландшафтної організації території міста, що залучає використання ландшафтного дизайну для вдосконалення екологічних й естетичних якостей міського середовища. Питання екології міських просторів і їх естетичної привабливості припускають нові шляхи за рахунок реновації транспортних вузлів, колишніх промислових зон, порушених територій. Саме засобами ландшафтної архітектури та дизайну можливо проводити не тільки екологічну реабілітацію постіндустріальних просторів, але й досягнути нової естетики міського середовища, що дає можливість їх гармонійного використання.

Численні приклади у міжнародній практиці ландшафтного дизайну в період ХХ — ХХІ ст. дають можливість виявити специфіку підходів та авторських прийомів у цьому процесі.

До одних з перших об'єктів реновації міської території можна віднести парк Ла Віллет у Парижі (Франція, арх. Б. Чумі, 1982—1998), що був побудований на території колишньої скотобійні в рамках програми, започаткованої Франсуа Міттераном і спрямованої на розбудову міста у 1982 році. Окрім просторової концепції рівноправності ландшафту й архітектури, паркове середовище доповнюється об'єктами сучасного мистецтва — редімейдами та інсталяціями [3].

Пейзажний парк «Дуйсбург-Норд» (Німеччина) відкритий у 1994 році на території колишнього металургійного заводу («Мейдеріх хютте»), що розташований на федеральній землі Північний Рейн-Вестфалія та побудований у 2012 році парк Дора в Туріні (Італія) демонструють інший прийом — створення простору, в якому представлений сучасний вид образотворчого мистецтва «паблік-арт». Обидва об'єкти, що отримали нове призначення в якості громадського простору в рамках культурного проєкту, були розроблені відомим німецьким ландшафтним архітектором Петером Лазем та його бюро [2].

Треба відзначити також творчість таких ландшафтних архітекторів як Жіль Клеман, Кетрін Густавсон, Марти Шварц та ін., що відновлюють міське середовище як з точки зору екологічних питань, так і покращення естетичних якостей міського середовища. В цьому сенсі Жіль Клеман виступає в ролі захисника реабілітації ландшафту з точки зору відновлення природного середовища, який розглядає бур'яни на одному рівні з рослинами рідкісних видів, що надає новий зміст естетиці природного ландшафту [5]. Ландшафтні об'єкти Марти Шварц належать до публічного міського простору, а її авторський підхід стосується аналізу топологічних та історичних особливостей місцевості, що відображається в індивідуальності художнього рішення кожного об'єкту та його естетичних характеристиках. В своїй творчості Марта Шварц застосовує як методи мистецтва, так й адаптацію до зміни клімату за допомогою інтеграції ландшафтних технологій. Вона переглядає традиційні підходи у відносинах між мистецтвом, культурою та ландшафтом [6].

На думку теоретика та практика ландшафтного урбанізму Джеймса Корнера сучасна ландшафтна архітектура вийшла на новий рівень розвитку завдяки трьом передумовам: «По-перше, це художній напрям Land art 1970-х і 80-х. Він став дуже серйозним стимулом для художньої винахідливості

ландшафтної архітектури. По-друге, це рух захисників навколишнього середовища, занепокоєння тим, що наша екосистема зазнає непоправних змін. А третім каталізатором для переродження ландшафтної архітектури було настання постіндустріальної дійсності, з якою ніхто не знає, що робити.» [1].

Таким чином розвиток міського середовища засобами ландшафтного дизайну наразі відображає симбіоз осмислення екологічних питань з художніми засобами сучасного мистецтва, що підтверджує аналіз міжнародного досвіду сучасного ландшафтного дизайну й архітектури.

Література:

1. Город – это ландшафт. Интервью с Джеймсом Корнером : URL: <https://archi.ru/press/world/23785/gorod-eto-landshaft-intervyu-s-dzheimsom-kornerom> (дата звернення: 27.04.2020)
2. Ландшафтный парк «Дуйсбург-Норд» [Электронный ресурс] // Википедия : свободная энциклопедия. — Режим доступа: https://uk.wikipedia.org/wiki/Ландшафтный_парк_«Дуйсбург-Норд»
3. Парк ля Виллетт // [Электронный ресурс] // Gardener.ru (Ландшафтный дизайн и архитектура сада) : интернет-издание. — Режим доступа: http://gardener.ru/gap/garden_guide/page343.php
4. Хартия «города Европы на пути к устойчивому развитию» (ольборгская хартия) // dzyalosh [Электронный ресурс] Режим доступа: <http://www.dzyalosh.ru/02-dostup/books/otcrit/r3-hartiy>.
5. Gilles Clement. Jardins en mouvement, friches urbaines et mécanismes de la vie [Electronic resource] // Journal d'agriculture traditionnelle et de botanique appliquée — Mode of access: https://www.persee.fr/doc/jatba_0183-5173_1997_num_39_2_3622
6. Martha Schwartz Partners. URL: <https://msp.world/practice/manifesto> (20.05.2020).

Савош Галина Петрівна,

к. соц. Наук, доцент кафедри соціології

Смирнова О.С.,

ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва і архітектури»

РОЛЬ УРБАНІСТИЧНИХ СТУДІЙ В РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Як вийшло, що нам тепер потрібні урбаністичні студії?

Українське слово середовище відповідає англійській *environment*, що означає відразу і предметно-просторове оточення, оточення соціальне, на відміну від французького, в якому це два різних поняття: *environnement* і *milieu*. У англосаксонській традиції вже довгий час концепція «сусідства» розглядається в першу чергу як організація груп відвідувачів певних точок тяжіння, збору мас для їх комунікації та створення певного суспільства. Є «сусідство», який організовується навколо школи, спортивні майданчики, а часто і класи якої використовуються в якості «клубного» простору, і ще навколо залу зборів і громадського центру. У слов'янській традиції, де якась самоорганізація мешканців проглядається в далекому минулому, закріпилося структурування міського простору по околиці та поліцейським частинам.

Хрущовка не проєкт, проєктом був весь мікрорайон. Найбільш якісна річ в мікрорайоні — це середовище, кількість простору, кількість зелені. Якщо порівняти середовище 60-х років і те, що проєктуються сьогодні, то будівлі, яким вже півстоліття — набагато краці. Там більше зелені, більше громадського простору, більше громадських функцій [1].

Тож не дивно, що в момент, після хрущовської «відлиги», ми знову почали цікавитися тим, що робиться у світі, і зіткнулися з необхідністю знайти еквівалент словами *neighborhood* і *community* (спільнота, як правило, об'єднує кілька сусідів — навколо церковного приходу або паралельно з ним), радянські фахівці перевели його як «мікрорайон».

Чисто зовні радянський мікрорайон вельми схожий зі своїм західноєвропейським прабатьком багато в чому, що можна віднести до сфери обслуговування: дитячі садки, школа, пошта, продовольчі магазини та тощо. Проте це щось якісно інше, оскільки так чи інакше організоване громадське життя було твердо

приписано до трудових колективів, і від усієї самоорганізації залишилася можливість участі в суботниках з прибирання прибудинкових територій.

Саме ця принципова відмінність позначалася і позначається в підході до питання про реконструкцію. Самоорганізація повинна стати новою звичкою, адже ніхто не змусить людину жити комфортно, тільки він сам, діючи та збираючи групи однодумців, може облаштуватися навіть в спочатку ворожому середовищі регулярної забудови. Всі ми одного разу ходили вигоптанною доріжкою до магазину, але чи багато хто замислювалися, що цей маршрут важливо врахувати в реконструкції? У зв'язку з нинішньою необхідністю інтеграції в сучасне європейське суспільство ребром встає питання — як зробити наші будинки та оточення не тільки дешевими та містким для людини, як одиниці робочої сили, а комфортними та приємним для його стану, як особистості [2].

Центральною темою, що лежить в основі урбаністичних студій, є тема простору. Під цим поняттям мається на увазі як фізична, так і "соціальний" простір, що виникає в результаті взаємодії між людьми.

Майданчиком для роботи студії є урбаністика і тема міста, простору і культури.

Основними напрямками роботи студії є:

А) Професійні модулі — робота в професійних групах, спрямована на створення свого бачення щодо місця людини в урбаністичному середовищі, оформленого в конкретні проєктні рамки

Б) Модулі розширення — робота в міжпрофесійні групи, де, в результаті зустрічі носіїв різних професійних мов, задаються додаткові лінії розмови всередині професійних груп щодо ключових тем, актуальних для сучасної людини.

Сучасний Урбаністичний рух в Україні

У нашій країні організації та проєкти, які реалізують принципи нового урбанізму, почали з'являтися близько десяти років тому. У деяких містах органи місцевого самоврядування створили аналітичні центри, які розробляють стратегії розвитку, проводять дослідження і форуми, пов'язані з різними сферами життя городян. Так, у 2009 році Львівська міська рада заснувала «Інститут міста», у 2010 році аналогічна організація виникла в Вінниці, а ще через два роки — в Кривому Розі.

Урбаністичні програми проводять і благодійні фонди. Наприклад, у 2012-2014 роках в Києві діяв проєкт Фонду Генріха Бьолля «Метрополіс Київ», спрямований на обговорення проблем міського життя і розробку ідей і концепцій для їх вирішення.

Щорічно проводяться фестивалі та форуми, які часто підтримують колеги з Європи, метою яких є реконструкції застарілих районів, переобладнання депресивних зон міста, розвиток дружньої інфраструктури.

Нарешті, безліч ініціатив виходить від об'єднань експертів та активістів — городян, зацікавлених у зміні простору, в якому вони живуть. Це, наприклад, агенція «urban curators», яка розробляє і координує проєкти в галузі архітектури, урбаністики та культурного менеджменту від Сіверськодонецька до Львова [4].

Urban куратори це незалежна агенція, що поєднала однодумців у галузях урбаністики, архітектури та культурного менеджменту. Їх Місія створення та оновлення міського простору задля добробуту суспільства. Для цього вони залучають всі зацікавлені сторони (громада, влада, бізнес). Вони створюють якісне міське середовище та впевнені, що таке середовище є результатом спільної міждисциплінарної роботи, а також вірять в потенціал людей та відстоюємо право людини на місто

Вони обирають працю, яка наповнена змістом та цінують свободу, творчість та чесність в роботі, а також підтримують новаторів в даній галузі [5].

Майбутнє

На цей момент, урбаністика вноситься в програму багатьох українських університетів, фестивалі, присвячені цій темі, відвідують все більше людей. Разом з поширенням інформації та обізнаності про цілі урбаністики, зростає і потреба людей в її діяльності, а значить і в роботі урбаністичних студій [6].

Література

1. Куба Снопек: «новая роль архитектора, и как он должен взаимодействовать с новым обществом»)
2. В. Глазичева «Урбаністика»
3. www.u-studio.org «Наши цели»
4. Геннадій Кац <https://www.prostranstvo.media/urbanistika-o-chem-jeto-s-kem-i-dlja-chego/>
5. <https://urbancurators.com.ua/PRO-NAS-about>
6. «Розумні міста: великі дані, цивільні хакери і пошуки нової утопії» Ентоні Таунсенд, 2017

ВІЙСЬКОВІ НАУКИ

Гогоняц С.Ю.,

*к.в.н., с.н.с, начальник науково-дослідного відділу
наукового центру дистанційного навчання,*

Скуренивська Л.В.,

к.в.н., доцент кафедри економіки та фінансового забезпечення,

Руденко Є.Г.,

ад'юнкт наукового центру дистанційного навчання.

Національного університету оборони України імені Івана Черняховського

ФУНКЦІОНАЛЬНА МОДЕЛЬ ЕКСПЕРТНО-НАВЧАЛЬНОЇ СИСТЕМИ СПЕЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

У вищих військових навчальних закладах експертно-навчальними системами (ЕНС) спеціального призначення адаптовані до потреб споживачів освітніх послуг певної скерованості. Кожна ЕНС за набором функцій повинна не тільки відповідати покладеним на неї завданням, а і вимогам до ефективності і стійкості, а забезпечення відповідності цим вимогам потребує наукового підходу.

ЕНС спеціального призначення є комплексом програмно-технічних та навчально-методичних засобів, за допомогою яких реалізується мета підготовки фахівця для виконання спеціальних завдань, орієнтована на розв'язування задач, вирішення яких вимагає проведення експертизи людиною-спеціалістом.

Основою ЕНС спеціального призначення є структурована сукупність знань, необхідна для прийняття відповідних рішень, а знання – є інформацію, що необхідна програмним засобам ЕНС для забезпечення інтелектуальної поведінки, тобто інформація приймає форму фактів, правил. ЕНС спеціального призначення базується на цілісній системі понять про закономірності природи, суспільства і мислення, нагромаджена людством в процесі активної перетворюючої діяльності і спрямована на подальше пізнання і зміни об'єктивного світу. Знання в певній предметній області називається базою знань. База знань ЕНС спеціального призначення містить факти (дані) і правила (способи подання знань), механізм висновку базується на інтерпретаторі, який визначає правила застосування для формування нових знань, та диспетчерів, які встановлюють порядок застосування цих правил.

Архітектура ЕНС спеціального призначення (рис. 1) є функцією засобів і методів реалізації цієї системи. Архітектура ЕНС спеціального призначення залежить від її призначення і вирішуваних завдань. Розроблювані ЕНС спеціального призначення пропонують різні варіанти архітектур. На основі узагальнення, основними елементами ЕНС спеціального призначення є підсистема інтелектуального інтерфейсу; підсистема розв'язання завдань і ознайомлення з предметною областю; підсистема управління; підсистема діагностування психофізичного стану; підсистема тестування; програмно-технічні засоби; підсистема захисту інформації та регламентації порядку роботи користувачів.

ЕНС спеціального призначення є якісно новим засобом навчання, що володіє великими можливостями навчального процесу. Впровадження ЕНС спеціального призначення у навчальний процес військової освіти дозволить значно підвищити якість навчання за рахунок його індивідуалізації, наочності. ЕНС спеціального призначення є якісно новим засобом навчання, що володіє великими можливостями навчального процесу. Впровадження ЕНС спеціального призначення у навчальний процес військової освіти дозволить значно підвищити якість навчання за рахунок його індивідуалізації, наочності.

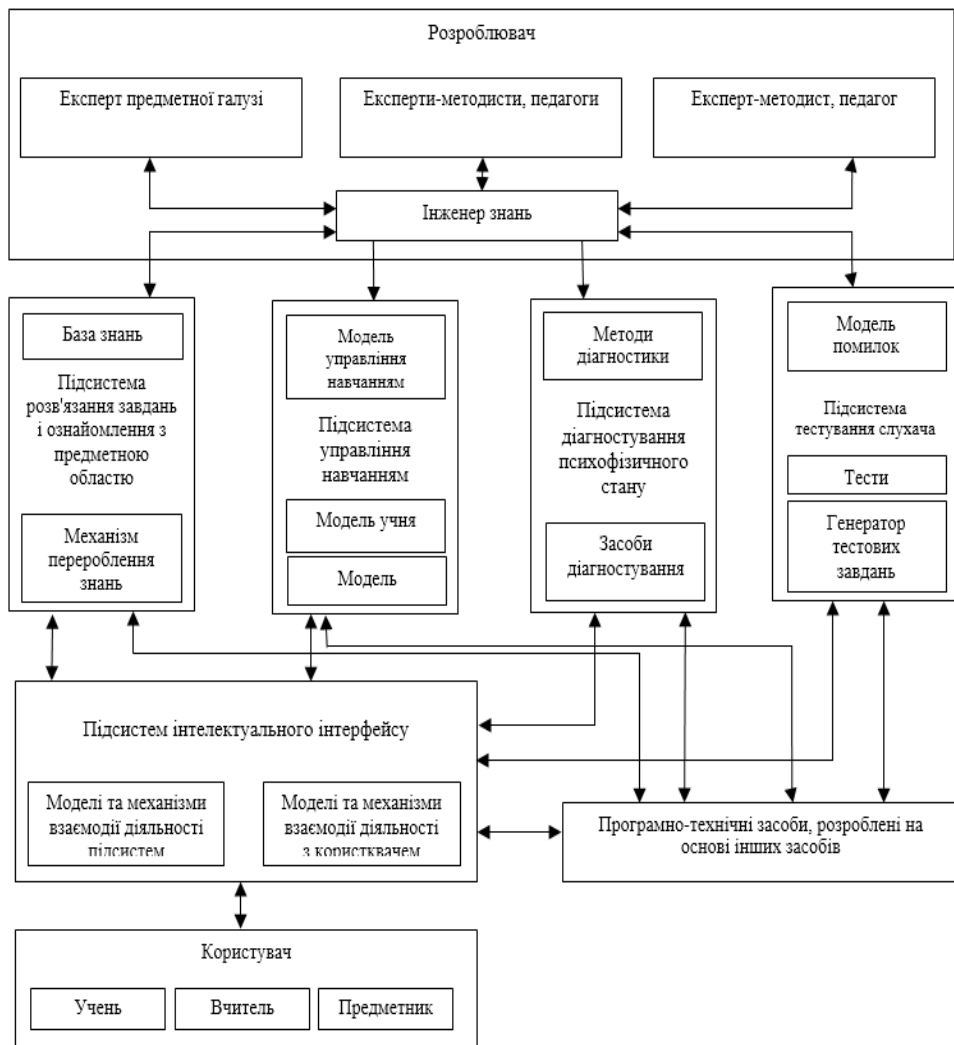

Рис. 1 Формалізована модель ЕНС спеціального призначення

Література.

- Петрушин В. А. Экспертно-обучающие системы / Отв. ред. А. М. Довгялло / Ин-т кибернетики АН УССР. – К. : Наукова думка. – 1992. – 196 с.
- Бурдаев В. П., Бурдаева Л. В. Экспертно обучающие системы второго поколения. : Искусственный интеллект / В. П. Бурдаев, Л. В. Бурдаева. – 2002. – Т. 3. – С. 345-353.
- Аксенов М. В. Технология разработки экспертно-обучающих систем, ориентированных на обучение точным дисциплинам: дисс. канд. техн. наук / М. В. Аксенов. – М., 2004.
- Рассел С., Норвиг П. Искусственный интеллект. Современный подход / С. Рассел, П. Норвиг. – М., 2006. – 1408 с.

Тищенко М.Г.,
к.т.н., начальник наукового центру дистанційного навчання,
Клочко А.О.,
к.п.н., доцент, науковий співробітник навчального відділу,
Салаш О.А.,
ад'юнкт,
Прокопенко А.А.,
молодший науковий співробітник навчального відділу.

*Науковий центр дистанційного навчання
Національного університету оборони України імені Івана Черняховського*

ФОРМАЛІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВИХ ФАХІВЦІВ

Одним із визначальних аспектів оперативної підготовки військових фахівців є якісна реалізація системи відповідних навчальних заходів і заходів їх забезпечення, що є визначальним чинником досягнення потрібного рівня їх індивідуальної підготовленості.

Обґрунтування системи показників ефективності функціонування системи індивідуальної підготовки (СП) передбачає урахування їх відповідності вимогам щодо об'єктивного відображення субпроцесів, які перебігають в межах відповідних підсистем: нормативно-правового забезпечення; організаційного забезпечення; методичного та науково-методичного забезпечення; інформаційно-телекомунікаційного забезпечення; математичного та програмного забезпечення; матеріально-технічного забезпечення; кадрового забезпечення; фінансово-економічного забезпечення. Кожний із них повинен бути достатньо чутливим до основних факторів.

Показник ефективності повинен ураховувати структуру системи та залежати від значень її параметрів, характеру впливу зовнішнього середовища, внутрішніх та зовнішніх випадкових чинників.

Кожному елементу цієї множини можливих процесів функціонування підсистем (станів) можна співставити множину значень показника ефективності системи в цілому.

Внески відповідних підсистем в результат функціонування СП повинні нормуватись значеннями показників ефективності виконання ними завдань як окремого елементу системи.

Опишемо формалізацію процесу індивідуальної підготовки в межах системи індивідуальної підготовки як організаційного виконавчого елементу.

На рис.1 представлено структурно-логічну схему функціонування СП військових фахівців.

Припустимо, що СП S_{III} складається із системно організованої сукупності елементів системи E_s та всебічного забезпечення системи R_s , то:

$$S_{III} = \{E_s, R_s\}$$

$$E_s = \{E_i\}, R_s = \{R_j\}, i = \overline{1, I}, j = \overline{1, J}$$

де i - індекс суб'єкту індивідуальної підготовки;

I - кількість суб'єктів процесу індивідуальної підготовки;

j - індекс підсистеми забезпечення індивідуальної підготовки;

J - кількість підсистем забезпечення індивідуальної підготовки;

E_1 - навчальний підрозділ;

E_2 – НПП, інструктори;

E_3 – розробники інформаційних, навчальних, навчально-методичних і методичних матеріалів;

E_4 – керівники навчальних груп;

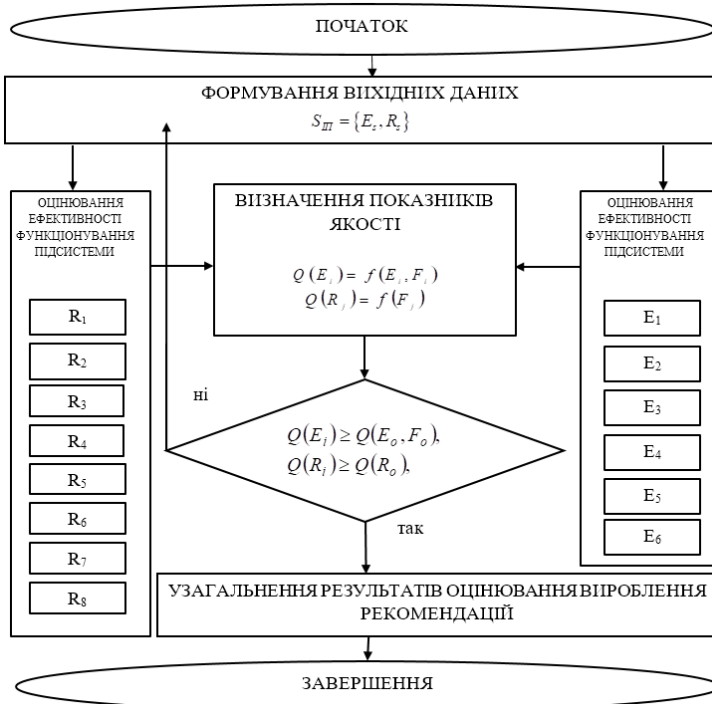

Рис.1. Структурно-логічна схема функціонування СПІ військових фахівців

E_5 – військовослужбовці;

E_6 – контролюючі посадові особи;

R_1 – підсистема нормативно-правового забезпечення;

R_2 – підсистема організаційного забезпечення;

R_3 – підсистема методичного та науково-методичного забезпечення;

R_4 – підсистема інформаційно-телекомунікаційного забезпечення;

R_5 – підсистема математичного та програмного забезпечення;

R_6 – підсистема матеріально-технічного забезпечення;

R_7 – підсистема кадрового забезпечення;

R_8 – підсистема фінансово-економічного забезпечення;

Кожному суб'єкту E_i та підсистемі забезпечення R_j відповідає якість Q_{E_i} та Q_{R_j} .

На якість Q_{E_i} та Q_{R_j} можуть впливати будь-які чинники F_i та F_j відповідно, причому вони можуть мати як зовнішнє, так і внутрішнє походження:

$$Q(E_i) = f(E_i, F_i), Q(R_j) = f(F_j).$$

Ефективність усієї СПП Q_s є результуючою від композиції якостей $Q(E_i)$ та $Q(R_j)$.

Завдання СПП повинні бути пов'язані та не суперечити завданням і вимогам до функціонування усіх систем військового призначення, з якими вона пов'язана $Q(E_o, F_o), Q(R_o)$.

Таким чином, ефективність функціонування СПП є функцією результатів виконання завдань її підсистем, які здійснюють комплексний вплив на значення показника ефективності.

Література

- 1 Барабаш Ю.Л. Основи теорії оцінювання ефективності складних систем: навч. посібн. [для ад'юнктів та здобувачів наукового ступеня] / Ю.Л. Барабаш // – К. : НУОУ, 1999. – 39 с. – (Методологія військово-наукових досліджень).
- 2 Доктрина підготовки сил оборони держави: за станом на 21 січ. 2020 р. – К. : Генеральний штаб Збройних Сил України, 2020. – 26 с. (Нормативний документ Генерального штабу Збройних Сил України. Доктрина).
- 3 Загорка О.М. Елементи дослідження систем військового призначення: [навч. посібник] / О.М. Загорка, С.П. Мосов, П.І. Стужук – К. : НУОУ, 2005. –100 с.

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ

Олехнович Д.О.,

студент магістратури

спеціальності Публічне управління та адміністрування

Криворізького економічного інституту

Київського національного економічного університету ім. В.Гетьмана

ГРОМАДСЬКА ДУМКА ЯК ФАКТОР ВПЛИВУ НА ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ

Сьогодні багато фахівців погоджуються з тезою, що відсутність механізму комунікації, діалогу між владою і суспільством, спрямованого на вирішення соціально значущих проблем, врахування громадської думки при прийнятті найважливіших державних рішень веде до посилення розколу між державою і громадянським суспільством та недовіри громадян до влади. Звідси випливає проблема відокремленості цих інститутів один від одного, виникає небезпека кризи інформаційної ідентичності, формується негативний імідж влади в очах громадськості.

Аналізуючи стан формування та функціонування українського інформаційного простору, необхідно відзначити, що найбільш ефективним демократичним механізмом впливу громадянського суспільства на функціонування інформаційного простору взагалі - є механізм громадської думки.

Громадська думка — це реальне соціальне явище, найбільш динамічний і варіабельний стан суспільної свідомості, проте, для цього явища досі не існує загально визначеного визначення [1]. Суб'єктом громадської думки можуть бути усі громадяни та інституціональні структури громадянського суспільства. Об'єктом громадської думки може стати будь-який факт, який інформаційно доступний, тобто про який є достатньо інформації для складання думки, що викликає дискусію й зачіпає або групові, або індивідуальні інтереси.

Громадська думка є можливістю для громадян публічного висловлення з приводу будь-яких злободенних проблем суспільного життя, що впливає на розвиток суспільно-політичних відносин в країні. В суспільстві склався й стабільно функціонує особливий механізм реагування на соціально значимі проблеми шляхом висловлення з приводу них суджень будь-якими зацікавленими верствами населення. Така реакція населення носить не випадковий характер, а є постійно діючим фактором суспільного життя.

Для того, щоб при формуванні громадської думки запобігти найголовнішій загрози — маніпулюванню нею, необхідна наявність безлічі альтернативних джерел інформації і свободи доступу до таких джерел для всіх громадян та інституційних структур громадянського суспільства. Одним з найпотужніших джерел значущої соціальної, політичної та економічної інформації є система органів державної влади та її інформаційна політика. У громадянському суспільстві його інституційні структури виступають в ролі не тільки споживачів, але й джерел первинної інформації. У достатній мірі консолідована групова думка може бути сформована тільки за наявності свободи комунікацій та обміну інформацією на міжособистісному і груповому рівні [2].

Механізм громадської думки забезпечує як становлення і розвиток самого громадянського суспільства, так і його взаємодію з державною владою через інформаційну політику.

Слід зазначити, що громадська думка виявляється внаслідок інтенсивного обміну інформацією і люди все частіше вступают у такий обмін через масові джерела, тому роль засобів масової інформації як координатора та організатора споживання інформації постійно зростає.

Слід зауважити, що громадська думка, яка народжується внаслідок функціонування засобів масової інформації, активно взаємодіє з офіційною державною політикою, надаючи підтримку, або чинячи опір тим чи іншим її напрямам чи діям. Вона оцінює цю політику і містить рекомендації (вимоги) щодо її проведення у життя. Очевидно, що зазначену думку не можна ідеалізувати і вважати, начебто в будь-якому випадку вона характеризується прогресивністю, демократичністю. Ступінь відповідності суджень масовим потребам історичного прогресу залежить від поінформованості людей, рівня їхньої політичної свідомості, національного самоусвідомлення тощо [3].

Формуючи нову громадську думку в нашій державі, важливо підкреслити, що буття людей, їхнє реальне життя, безсумнівно, діє на їхню свідомість, але, своєю чергою, свідомість впливає на буття, змінюючи дійсність, руйнуючи одне буття й будуючи інше.

Якість нашої громадської думки в багатьох відносинах залишає бажати кращого. Сучасна громадська думка в Україні відрізняється великою схильністю до маніпулювання, готовністю впадати в крайнощі, низькою здатністю до пошуку компромісів, маргіальністю оцінок у судженні. Очевидно, що якісний стан громадської думки, перспективи її становлення як повноцінного соціального інституту багато в чому будуть залежати від загального ходу перетворень у країні та від успіхів на шляху до громадянського суспільства й правової держави.

Література:

1. Ноэль-Нойман Э. Общественное мнение: открытые спирали молчания / Э. Ноэль-Нойман. - М., 1996. - С. 70.
2. Нисневич Ю.А. Информация и власть / Ю.А. Нисневич. - М.: Мысль, 2000. - 175 с.
3. Геслі В. Чинники впливу на голосування українських виборців // Політична думка. – 2000. – №3. – С. 13–15.

*Повалій Н.М.,
студентка магістратури
спеціальності Публічне управління та адміністрування
Криворізького економічного інституту
Київського національного економічного університету ім. В.Гетьмана*

ЯКІСТЬ НАДАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ - НОВИЙ СТИЛЬ ВІДНОСИН МІЖ ГРОМАДЯНИНОМ І ДЕРЖАВОЮ

На сьогоднішній день в Україні відбулися чималі зміни у реформуванні управлінських процесів органів публічної влади та продовжують тривати й надалі. Системне оновлення вітчизняного адміністративного законодавства, необхідність якого визначено формуванням законодавчо закріплених гарантій незворотності демократичних перетворень в Україні, передбачає глибоке дослідження базових категорій адміністративного права, відповідних трансформаціям суспільного розвитку.

Однією з таких категорій виступає категорія адміністративної послуги, яка найбільш повно, системно відтворює засади реалізації концепції людиноцентризму в діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування і відображає публічно-сервісний характер діяльності суб'єктів публічної влади.

Незалежно від власного бажання, кожен громадянин, будучи приватною особою чи виступаючи суб'єктом підприємницької діяльності у ролі фізичної або юридичної особи, періодично змушений звертатися до органів публічної влади для здійснення різного роду дозвільно-реєстраційних дій. Такі дії слід оцінювати як виконання обов'язків держави перед громадянами, спрямованих на юридичне оформлення умов, необхідних для забезпечення належної реалізації ними своїх прав і свобод. Зазначене розуміння відповідає новій ідеології "служіння держави" перед людиною. Адже державна влада - це не тільки механізм відслідковування і реалізації обов'язків громадянина, а й певних обов'язків держави перед громадянином.

На сьогоднішній день, якісне надання адміністративних послуг – є одним з головних індикаторів проведення реформи державного управління. І провадження такої реформи без активної участі самих громадян неможливе. Саме громадяни визначають рівень якості надання адміністративних послуг та ефективність дії влади взагалі.

Тому кардинальна зміна практик надання адміністративних послуг органами публічної влади стосується не просто якості послуг, зручності умов, прозорості і доступності, а й застосування нового стилю відносин між громадянином і органом самоврядування, у якому домінують сучасні технології комунікації і в центрі комунікацій — інтереси населення та громадянина зокрема.

Принципово новою моделлю відносин громадян та влади, згідно Закону України "Про адміністративні послуги" (далі - Закон), стали центри надання адміністративних послуг (ЦНАП), які покликані забезпечити гідне ставлення до громадянина з боку держави. Як визначено даним Законом, ЦНАП - "це постійно діючий робочий орган або структурний підрозділ місцевої державної адміністрації або органу місцевого самоврядування, в якому надаються адміністративні послуги через адміністратора шляхом його взаємодії з суб'єктами надання адміністративних послуг" [4].

Слід зазначити, що норми Закону не просто дають можливість суттєвого спрощення процедур отримання адміністративних послуг громадянами, а й запроваджують стандарти якості їх надання та максимальну наближеність до споживача.

Щодо стандартів якості зауважимо, що Єдині вимоги (Стандарт) до якості обслуговування відвідувачів центрів надання адміністративних послуг [2] прийняті у 2017 році Міністерством економічного розвитку і торгівлі України та рекомендовані до застосування в ЦНАПах усіх рівнів по всій території України. Основною метою розробки даного Стандарту є суттєве підвищення рівня культури обслуговування та ефективності роботи центрів надання адміністративних послуг для забезпечення задоволеності їх відвідувачів, його основні задачі викладені на рис. 1. Стандартами якості адміністративних послуг є конкретні вимоги, яким повинна відповідати діяльність адміністративного органу, і за допомогою яких можна оцінити, наскільки якісно надається та чи інша адміністративна послуга.

**Єдині вимоги (Стандарт) до якості
обслуговування відвідувачів ЦНАП**

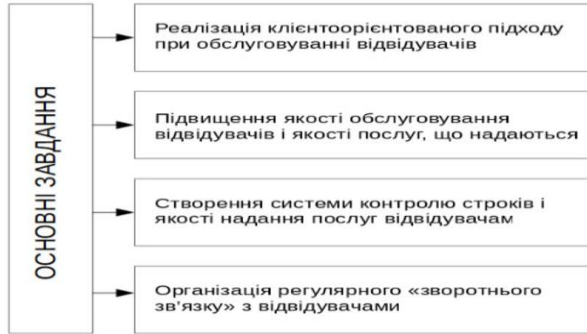

Рис.1. Основні завдання Єдиних вимог до якості обслуговування відвідувачів ЦНАП

Щоб мати змогу оцінювати якість надання адміністративних послуг, необхідне визначення відповідних критеріїв оцінювання — тих показників, за якими можна визначити наскільки при наданні конкретної послуги є задоволеними потреби та інтереси споживача/отримувача адміністративних послуг та наскільки адекватною і професійною є діяльність адміністративного органу. Нормативно дане питання врегульоване Концепцією розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади, схваленою розпорядженням КМУ від 15.02.2006 р. № 90-р, де до критеріїв оцінки якості адміністративних послуг віднесено: результативність, своєчасність, доступність, зручність, відкритість, повагу до особи та професійність.

Перераховані критерії мають, можна сказати, досить статичний характер. Але важливим є і врахування динаміки підвищення якості надання послуг, яка може бути оцінена згідно критерію наявності програм, заходів щодо вдосконалення організації надання адміністративних послуг. Наявність достатньо ефективних засобів вдосконалення адміністративних процедур та стимулювання працівників до вдосконалення власної діяльності [5].

Говорячи про оцінку якості надання адміністративних послуг, слід зазначити, що вона може здійснюватись з точки зору держави (внутрішня оцінка органу) та з точки зору споживачів (зовнішня оцінка) [3]. Залежно від такого розподілу можна виділити достатньо дієві інструменти оцінювання якості адміністративних послуг та діяльності ЦНАП, які застосовуються в Україні [1] (позначено на рис.2).

Рис.2. Інструменти оцінювання якості адміністративних послуг та діяльності ЦНАП

Для кожного з вибраних до застосування інструментів формується відповідна методика, у якій необхідно описати послідовність дій, зазначити способи отримання інформації й засоби її фіксування, а також орієнтовні терміни дій та основних виконавців.

Найбільшої ефективності оцінювання можна досягти в разі його функціонування як складової цілісної системи управління органу влади. Тому систему планування оцінювання якості послуг потрібно інтегрувати в систему планування органу влади загалом [1]. Таким чином, це дасть змогу органу публічної влади одержувати завжди об'єктивну інформацію щодо якості надання послуг. До того ж, така система може стати основою для оперативного ухвалення управлінських рішень з метою реального поліпшення та наближення рівня якості послуг до потреб громадян-замовників. Адже саме за якістю послуг кожен громадянин оцінює турботу влади про нього.

Література:

1. Бригілевич І. Діяльність ЦНАП та оцінка якості надання адміністративних послуг: Практичний посібник. / Бригілевич І. - Київ, 2017. - 39 с.
2. Єдині вимоги (Стандарт) до якості обслуговування відвідувачів центрів надання адміністративних послуг / Міністерство економічного розвитку і торгівлі України - Київ, 2017. - 44 с.
3. Оцінка якості адміністративних послуг//Тимошук В.П., Кірмач А.В. - К.: Факт, 2005. - 88с.
4. Про адміністративні послуги : Закон України від 06.09.2012 № 5203-VI / Голос України від 06.10.2012 р. - № 188.
5. Репін І.І., Дайнеко А.В., Лугіна М.О. Методичні основи проведення моніторингу якості надання адміністративних послуг суб'єктами та центрами надання адміністративних послуг //Формування ринкових відносин в Україні. - 2014. - №10(161)/2014. - с.41-46.

Тимошенко Г.В.,

студентка магістратури

спеціальності Публічне управління та адміністрування

Криворізького економічного інституту

Київського національного економічного університету ім. В.Гетьмана

ТЕРИТОРІАЛЬНІ ГРОМАДИ – ЕФЕКТИВНА ФОРМА НАРОДОВЛАДДЯ В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА УКРАЇНИ

Сьогодні в Україні вже не викликає сумнівів необхідність та актуальність планувальної діяльності на місцевому рівні. В нашій державі, як і в інших країнах світу, активно розвивається і запроваджується стратегічний підхід до планування сталого територіального розвитку [1]. Додатковим виміром глобалізації є розвиток інформаційного суспільства, що генерує нові численні види діяльності, які управлінці мають враховувати задля цілей сталого місцевого розвитку.

Стратегічне планування розвитку територіальних громад – це системна технологія обґрунтування та ухвалення найважливіших рішень щодо місцевого розвитку, визначення бажаного майбутнього стану території та способу його досягнення, що базується на аналізі зовнішнього оточення території та її внутрішнього потенціалу і полягає у формуванні узгоджених із територіальною громадою дій, на реалізації яких концентруються зусилля, ресурси основних суб'єктів місцевого розвитку [2].

Громадянське суспільство, яке засноване на самоврядуванні та самоорганізації, не може бути і не повинне бути заформалізованим. Роль держави повинна мати прояв не в штучному інспіруванні громадянського суспільства та його інститутів, а у партнерській його підтримці у вирішенні суспільно значущих справ [3].

Система громадянського суспільства повинна стати Космічно, Цивілізовано-освіченим, Конфедеративно-політичним об'єднанням творчості населення, з одного боку, та цілеспрямованих зусиль і підтримки держави, з другого.

Тому розширювати права і функції громадянського суспільства та його суб'єктів, насамперед територіальних громад та інших інститутів місцевого самоврядування, слід там, де найбільший ефект приносить громадська ініціатива.

Категорія ефективності функціонування громадянського суспільства – складне, багатофакторне явище, яке, на жаль, не одержало належного висвітлення в літературі з відповідної проблематики. Вважаємо, що доктринальне дослідження феномену громадянського суспільства, як певного рівня соціального розвитку цивілізації, який взаємодіє із державою не взагалі, а лише з її конкретним типом, створеним та функціонуючим на засадах законів, та права, а також конфедеративно інституціоналізацію механізму взаємозв'язку та взаємодії між державою, суспільством та людиною у розрізі проблем ефективності функціонування громадянського суспільства та його окремих інститутів, доцільно проводити у тісному взаємозв'язку з категоріями «суспільні інтереси», «цінність життя», «гідна людяність життя», «якість життя», «спосіб життя» тощо.

Адже головною метою самоорганізації, самодіяльності та функціонування інститутів громадянського суспільства і є підвищення якості життя, удосконалення відносин, які виникають між різними рівнями публічної управлінської ієрархії [4].

Не випадково у деяких визначеннях громадянське суспільство характеризується як «середовище, у якому громадянин має максимум свободи, завдяки якій він вільно вибирає не тільки місце проживання, але й рід занять, якими задовольняє свої особисті потреби».

Ці лексичні формули виконують соціально-оціночну функцію та покликані відбивати ступінь задоволення потреб і запитів громадян, що не піддаються прямому кількісному виміру.

До показників якості життя, його гідності належать характер і зміст праці та дозволя, задоволеність своїм приватним життям, ступінь задоволеності людини своїм станом як вільної особистості, суспільною та політичною активністю, спілкуванням, самовираженням і саморозвитком, ступінь комфорту в праці й у побуті, ступінь реалізації моральних цінностей тощо.

Втім, основними соціально-антропологічними цінностями становлення громадянського суспільства мають бути свобода, справедливість, рівність, гідність, концентрацією яких є основна цінність «права людини».

Згадані цінності уможливають таку цінність як «солідарність», і забезпечують соціальну інтеграцію в суспільстві. Особливими цінностями, характерними для української ментальності, які виділяються на основі праць сучасних вітчизняних авторів, є індивідуалізм, антропоцентризм, світоглядна толерантність, кордоцентризм, глибинний оптимізм, відповідальність.

Громадянське суспільство повноцінно функціонуватиме лише за умов реалізації всіх складових, що й є, на нашу думку, базовими його цінностями, але які й можливі лише за наявності індивіда.

Історія розробки концепції громадянського суспільства у західній суспільно-політичній думці, як і реальний процес формування і розвитку самого громадянського суспільства, свідчать, що ключовим моментом його становлення є врахування всіх вищезазначених складових суспільної свідомості, яка формує справжнього громадянина своєї держави – громадянина, який має визначений комплекс прав і свобод і несе відповідальність перед суспільством за свої дії, тобто постає як самостійний і усвідомлюючий себе у цьому статусі індивідуальний член суспільства, діяльність якого скоординована ідеєю загального блага.

Отже, враховуючи, що громадянське суспільство – це багатоаспектне (організаційно-політичне, господарсько-економічне, соціально-культурне, управлінське тощо) явище, процес розвитку та підвищення його функціональності складний і багатограний.

Враховуючи соціокультурні, господарсько-економічні, політичні та інші передумови становлення громадянського суспільства, а також характер, сутність, зміст, систему його функцій, можна спроєктувати і основні «магістральні» шляхи підвищення ефективності механізму його функціонування, а саме: вдосконалення соціально-культурних та організаційно-структурних механізмів, матеріально-технічної та бюджетно-фінансової бази громадянського суспільства, а також нормативно-правове закріплення цих перетворень.

Література:

1. Планування розвитку територіальних громад. Навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування / Г. Васильченко, І. Парасюк, Н. Єременко / Асоціація міст України – К., ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. – 256 с.

2. Берданова О. В., Вакуленко В. М., Валентюк І. В., Ткачук А. Ф. Стратегічне планування розвитку об'єднаної територіальної громади: навч. посіб. / [О. В. Берданова, В. М. Вакуленко, І. В. Валентюк, А. Ф. Ткачук] – К. : – 2017. – 121 с.

3. Указ Президента України "Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні"
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/68/2016>

4. Політологія. Кн. перша: Політика і суспільство. Кн. друга: Держава і політика [Текст] / А. Колодій, Л. Климанська, Я. Космина, В. Харченко. – 2-е вид., перероб. та доп. – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2003. – 664 с.

Шинкаренко Т.В.,
*студентка магістратури
спеціальності Публічне управління та адміністрування
Криворізького економічного інституту
Київського національного економічного університету ім. В.Гетьмана*

ЦІЛЬНІСТЬ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА УКРАЇНИ І ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В ФОРМУВАННІ ОСОБИСТОСТІ ЛЮДИНИ.

Громадянське суспільство в Україні формується різноманітними явищами суспільних процесів, важливим із котрих можна вважати територіальні громади.

Місцеве самоврядування є особливою сферою діяльності, що орієнтується на інтереси всієї громади, виявляючи сферу людської солідарності.

Як відомо, під місцевим самоврядуванням розуміється політико-правовий інститут, завданням якого є здійснення управління місцевими справами у відповідних територіальних одиницях у межах компетенцій шляхом самоорганізації жителів певної території за згодою та сприяння держави.

Місцеве самоврядування і громадянське суспільство: завданням органів місцевого самоврядування, як і громадянського-суспільства, є реалізація прав і свобод громадян. Таким чином, місцеве самоврядування і громадянське суспільство сприяє більш повній самореалізації громадян.

Саме на рівні місцевого самоврядування виявляється одна з найважливіших форм людського буття, яка знаходить свій прояв у громадянській діяльності, самовираженні особистостей і їх територіальній організації.

Залучення членів місцевого співтовариства до процесу прийняття суспільно значущих рішень – один із важливих механізмів реального здійснення народовладдя.

Одночасно багатократно зростає координаційна функція місцевого самоврядування в економічному та соціальному розвитку громади.

Виходячи з цього, територіальна громада повинна формувати стратегію свого розвитку.

Реалізація цього завдання є основою не тільки для подальших наукових розвідок, але й для практичного застосування, зокрема для розробки сучасних моделей і технологій здійснення місцевого самоврядування, удосконалення його правового та організаційного забезпечення.

Зазначена стратегія спрямована на затвердження громадянського суспільства як засобу забезпечення розвитку України, створення інститутів громадського контролю за діяльністю влади, забезпечення незалежної діяльності інститутів громадянського суспільства, посилення їх впливу на прийняття суспільно важливих рішень, створення умов для забезпечення широкого представництва інтересів громадян в органах державної влади та органах місцевого самоврядування, проведення постійних консультацій із громадськістю з важливих питань життя суспільства і держави.

Оскільки вагому ланку у структурі громадянського суспільства відведено саме територіальним громадам, важливим є дослідження місця та ролі муніципальних спільнот у побудові громадянського суспільства в Україні.

Здійснення зазначеної мети потребує вирішення наступних завдань:

1) окреслення місця територіальної громади у громадянському суспільстві;

2) визначення сучасних умов повноцінного функціонування територіальних спільнот;
3) пошук шляхів удосконалення правового положення територіальних громад як суб'єктів дієвого громадянського суспільства.

4) важливість діалогу з громадськістю.

В зазначених умовах місцеве самоврядування набуває реальної сили.

Територіальні громади є одним з основних елементів громадянського суспільства. Вони об'єднують людей на основі спільних для них інтересів та цінностей. Завдяки організованим спільним діям територіальні громади спроможні розв'язувати нагальні проблеми місцевого самоврядування та спричиняти зміни в суспільстві на краще.

Люди перестають бути просто «населенням», що мешкає на певній території, і стають самоврядною територіальною громадою, де кожен член у міру своїх можливостей допомагає становленню добробуту всіх.

Перцепція людини як первинної одиниці територіальної громади, а не наголошування на її формальних ознаках (прописки чи належності до трудового колективу), виходить з визнання прав та свобод людини, у тому числі свободи об'єднань, віросповідань тощо, а також права на безпосередню участь у прийнятті владних рішень та розв'язанні важливих проблем.

Формується спільнота самостійних та незалежних індивідів з активною життєвою позицією, які залучені до діяльності ініціативних груп, громадських об'єднань.

Це суспільство, в якому громадяни з власної ініціативи створюють форми економічного, соціального та культурного життя, що відповідають їхнім потребам.

Частиною громадянського суспільства може бути тільки та особа, котра визнає пріоритет основних прав та свобод людини і громадянина. Таким чином, громадянське суспільство – це елементарна складова частина діючої людини, як одиниці спільності громадян між собою.

Громадянське суспільство складається з широкого кола формальних і неформальних організацій, а саме: муніципальних спільнот, політичних партій, профспілок, релігійних, благодійних і культурних організацій, неприбуткових фондів та асоціацій, молодіжних та спортивних союзів, груп взаємодопомоги, тимчасових груп за інтересами тощо.

Відповідно до проекту Закону України «Про громадянське суспільство в Україні» суб'єктами творення громадянського суспільства в Україні є люди, їхні об'єднання і територіальні громади.

Інститути громадянського суспільства в Україні діють у вигляді неприбуткових організацій, органів місцевого самоврядування та самоорганізації населення, присяжних та народних засідателів у судах, а також суб'єктів підприємницької діяльності.

Зазначені інститути діють як на рівні окремих адміністративно-територіальних одиниць, так і на загальнонаціональному рівні, беручи участь як у вирішенні питань місцевого значення, так і питань державного будівництва.

Громадянське суспільство проявляється в різних видах діяльності, у тому числі через спільні дії щодо вирішення наявних проблем, відстоювання і лобювання прав, участь в обговоренні проектів рішень влади, акцій громадянської непокорності, виборчих процесів тощо.

Розвиток громадянського суспільства в Україні несе переваги як для громадян, так і для держави в цілому.

Громадянське суспільство розуміє під собою об'єднання громадян для спільної діяльності, що обумовлена їхніми вимогами, вподобами, територією проживання, спільними завданнями і цінностями.

Завдяки такій об'єднаній діяльності члени територіальних громад можуть покращити власний добробут та сприяти розвитку власних муніципальних одиниць.

Громадянське суспільство сприяє діалогу між членами територіальних громад, а також між громадянами і державою, передбачає лобювання та представництво інтересів усіх зацікавлених осіб, уособлює той простір, що є придатним для обговорення змін в усіх сферах суспільного життя.

Розвинене громадянське суспільство в Україні дозволить створити низку сприятливих умов для розвитку кожного члена територіальної громади, тобто розвитку особистостей, які усвідомлюють своє місце у механізмі держави та можливості впливу на здійснення державної та муніципальної політики; розвитку можливостей реалізації прав членів територіальних громад, зокрема свободи слова та зібрання (активізація колективної солідарності, спільності громади, заснованої на засадах добровільності, загальних цінностей,

усвідомлення власної важливості та солідарної відповідальності); розвитку критичного мислення, терпимості, порядності, порозуміння; спрямованості на взаємну співпрацю та бажання компромісу.

Адже істинне громадянське суспільство набуває своєї значимості та впливу лише за умови «визрівання» громадянина, послідовного формування демократичної політичної і правової культури народу.

Територіальна громада тільки тоді стає самостійною сформованою одиницею громадянського суспільства, коли більшість її членів будуть ідентифікувати себе з нею, усвідомлюючи наявність спільних інтересів і беручи участь у їх реалізації.

Тільки колективна результативна робота здатна пробудити та активізувати громадянську ініціативу.

Самоорганізації членів територіальних спільнот у процесі розв'язання визначених питань сприяє зростанню усвідомлення і підвищенню рівня гідності кожного.

Поновленням завданням на сьогодні є підвищення рівня самоідентифікації, самоорганізації, самовстановлення, саморозуміння та інші ініціативи членів територіальних громад, що вимагає від держави та самих людей ефективних рішень, передусім, і в тому числі – на законодавчому рівні.

Література:

1. Дробот І. Ініціатива населення – ресурс гарантування місцевого самоврядування / Дробот І. // Ефективність державного управління: зб. наук. пр. – Вип. 10. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2006. – 560 с.
2. Мороз О. Територіальна громада: сутність, становлення та сучасні українські реалії / О. Мороз // Науковий вісник. – 2008. – Вип. 2. – 230 с.
3. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р. // Відомості Верховної Ради України. 1997. № 24. Ст. 170.
4. Баймуратов М. О. Муніципальна влада: актуальні проблеми становлення й розвитку в Україні : [текст] / М. О. Баймуратов, В. А. Григор'єва. – Одеса : АО Бахва, 2003. – 192 с.
5. Лисенко І. М. Громадянське суспільство як система «громадянин–громада–міське самоврядування–правова держава»-[Електронний ресурс] / І. М. Лисенко. – Режим доступу : <http://www.gileya.org.ua/index.php?ng=library&cont=long&id=55>.
6. Лисенко І. М. Територіальна громада в системі громадянського суспільства / І. М. Лисенко // Науковий-вісник «Гілея». – 2009. – Вип. 28. – С. 362-372.
7. Мороз О.Ю. Територіальна громада : сутність становлення та сучасні українські реалії / О.Ю. Мороз // - Демократ. врядування : електрон. наук. фах. видання. – 2008. – Вип. 2.

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

Василій Воробець,

*аспірант кафедри податків і фіскальної політики
Тернопільського національного економічного університету*

МЕТОДОЛОГІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ВИКОРИСТАННЯ БЛОКЧЕЙНУ В СИСТЕМІ ФІНАНСОВИХ ТРАНЗАКЦІЙ

Сучасні інформаційні технології орієнтовані на застосування низки різноманітних технічних засобів, комунікаційних технологій, які гарантують безпеку зберігання та обробки інформації. На їх основі створюються обчислювальні системи й мережі різних конфігурацій не тільки для нагромадження, зберігання, обробки інформації, але й для підтримки прийняття управлінських рішень в різних сферах господарювання. Інформаційні технології можна класифікувати за рядом ознак: за способом реалізації автоматизованих інформаційних систем; за ступенем охоплення задач управління; за класом реалізуючих технологічних операцій; за типом користувацького інтерфейсу; за способом побудови мережі; за обслуговуваними предметними сферами [1].

Однією із найуніверсальніших технологій обробки, зберігання інформації та ідентифікації клієнтів є система блокчейну. Вона стрімко набирає обороти. І якщо у 2018 році її використовували лише для 1% транзакцій, до 2021 року 25% найбільших публічних компаній світу використовуватимуть блокчейн, а додана ним вартість до 2025 р. становитиме 176 білйонів дол. США [2, с. 2].

Технологія була запропонована в 2008 році Сатоши Накамото при створенні криптовалюти «біткоїн» та інших криптовают (ефіріума (eth), ріпла, лайткоїну). Блокчейн стрімко проникає в усі сфери нашого життя і дозволяє мультиплікувати доходи її першовідкривачам. Зараз блокчейн застосовують в банківській сфері, державному управлінні, юриспруденції та інших сферах¹. Принципами використання блокчейн технології є: прозорість (в блокчейні зберігаються дані про всі проведені операції за всю історію створення системи); стабільність (видалити інформацію про здійснену транзакцію неможливо, а лише можливо зафіксувати нову інформацію); незалежність (інформація зберігається не на одному центральному сервері, а на безлічі комп'ютерів учасників мережі; усі транзакції проводяться між учасниками мережі безпосередньо за рахунок того, що їхні комп'ютери під'єднані до однієї мережі - блокчейн); простота у зберіганні і передачі інформації про права інтелектуальної власності (блокчейн значно спрощує процедуру передавання прав інтелектуальної власності, і наразі власники контенту все частіше користуються послугами блокчейн-реєстраторів для стеження за тим, хто і як користується їхнім унікальним контентом). Блокчейн дозволяє власникам активів відстежувати і обмінювати цінні речі, такі як боргові зобов'язання, у захищеному, прозорому та узгодженому ланцюжку транзакцій. Крім вище перерахованого блокчейн може бути використаний для мікроплатежів і ліцензування через смарт-контракти.

Смарт-контракт – це договір, що самореалізується, в якому умови угоди між покупцем і продавцем записані у вигляді рядків коду. Код і угоди, що містяться в ньому, існують в розподіленій децентралізованій мережі блокчейн. Таким чином, блокчейн і смарт-контракти можуть бути використані для ліцензування робіт у сфері інформаційних систем шляхом зниження вартості транзакцій і створення прямого зв'язку між авторами, винахідниками і користувачами. Умови договору встановлюються заздалегідь. Це знижує адміністративне навантаження і вартість. Використовуючи смарт-контракти, ліцензії на використання ІС можуть виконуватися самостійно при використанні будь-якого твору. На практиці це виглядає приблизно так: при покупці аудіотрека покупець автоматично отримує ліцензію на прослуховування, яка вноситься в блокчейн-реєстр.

Поряд із низкою позитивних сторін слід зазначити, що дані учасників блокчейну зберігаються на всіх комп'ютерах учасників, тому для реєстрації операцій потрібна обробка великих обсягів даних, що викликає підвищені вимоги до комп'ютера й до швидкості Інтернету для учасників мережі. Це призводить в свою чергу до великих енерговитрат на обслуговування операцій в системі. У 2020 році витрати електроенергії на обслуговування біткоїну в світі будуть порівнянні з річним енергоспоживанням невеликої країни, наприклад, Данії.

Системи блокчейну є децентралізованими. Це означає, що транзакції обробляються великою кількістю спеціальних учасників системи - майнерами. Ними, як правило, може стати будь-який бажачий, який має відповідне обладнання та програмне забезпечення. Функції майнерів включають: зберігання копій даних, що захищає систему від втрати даних і підробки інформації; підтвердження проведення транзакцій в системі, перевірка операції, що проводяться іншими майнерами. Послуги майнерів платні, адже для цього він витрачає свій час, потужності, несе витрати за електроенергію. Наприклад, сума винагороди майнерам біткоїну по всьому світу може досягати 0,5-1 млн. доларів США в день. Але цю винагороду отримують ті, хто проводить транзакцію швидше за всіх та пропонує кодифікування операції, тобто створить новий блок в ланцюжку.

¹ У 2017 році компанії Accenture і Microsoft представили блокчейн технологію цифрового посвідчення особи. Блокчейн стартапи від Civic і UniqID Wallet дозволяють людям створювати цифрові документи, що засвідчують особу, які неможливо підробити - можливо, в майбутньому вони замінять «традиційні» паспорти, водійські права та інші документи. Про розробку та плани стосовно використання блокчейну в майбутньому неодноразово зав'язали міжнародні платіжні системи SWIFT, MasterCard й VISA. В Естонії держава використовує електронну блокчейн-систему обліку громадянства [3].

Практично всі сфери бізнесу так чи інакше потребують посередників для угод, і тому однією з ключових особливостей цієї технології є здатність самостійно контролювати процес угоди і домовлятися з партнером безпосередньо без загрози обману або шахрайства. Так як блокчейн можна охарактеризувати як глобальну базу даних, яка не може бути змінена навіть її операторами, це відкриває майже фантастичні можливості для бізнесу і суспільства в цілому.

Щоб здійснювати транзакції в блокчейн мережі - потрібно мати спеціальні гаманці (wallet) для зберігання даних, наприклад, інформації про придбання криптовалюти. Вони бувають онлайн, десктопними і мобільними, а також апаратними. Он-лайн блокчейн гаманець можна відкрити за 5-10 хвилин на спеціалізованих фінансових порталах. Десктопні передбачають встановлення програми на персональному комп'ютері, а мобільні – на комунікатор. Апаратний гаманець – це флешка для зберігання даних, вони більш надійні, ніж інші, тому що не мають постійного доступу до Інтернету, і тому не можуть бути зламані хакерами. Однак для здійснення операцій вам постійно доведеться «ганяти» криптовалюту з апаратного на інші гаманці й навпаки [3].

Інформація про гаманці і транзакції з ними захищена шифруванням. Покупець і продавець активу підтверджують операцію за допомогою криптографічних ключів - спеціальних унікальних цифрових кодів. Але все ж бували випадки, коли онлайн блокчейн гаманці зламували хакери, тому краще зберігати дані офлайн на флешці. Транзакція в блокчейні проводиться практично миттєво, але обробка і підтвердження операції може зайняти 10-15 хвилин.

Як правило, блокчейн гаманці припускають анонімність, тобто не можна встановити, хто здійснив операцію. Це допоможе зберегти ваші активи від сторонніх поглядів, але несе і додаткові ризики - адже якщо ви забудете реквізити доступу до гаманця - ви втратите активи.

У 2018 році на Всесвітньому економічному форумі у Давосі було презентовано карту з 14- ма країнами-лідерами із впровадження блокчейн-технологій, серед яких США, Канада, Бразилія, Австралія, Ізраїль, Китай з лідируючими позиціями США. Спеціальні умови для розвитку блокчейну і застосування криптовалют також створюють на острові Хайнані (Китай), на Карибських островах Сент-Кітс і Невісі, а також у Вайомінгу - найменш населеному штаті США. За прогнозами вже у 2021-2023 рр. лідируючі позиції займе Китай [4, с. 3]. Високий рівень розвитку в Україні блокчейн-технологій, серед іншого, пояснюються порівняно низькою вартістю електроенергії та рівнем екологічних вимог до суб'єктів господарювання а також прийняттям у 2018 р. Концепції розвитку цифрової економіки [5], яка стимулює використання цифрових технологій на підприємствах на державному рівні.

Наприкінці січня 2020 року Національний банк України, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку, Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, Міністерство фінансів України та Фонд гарантування вкладів фізичних осіб затвердили Стратегію розвитку фінансового сектору України до 2025 року [6], яка фіксує інноваційну модель розвитку фінансового сектору національної економіки. Детермінантами такої інноваційності варто вважати: розвиток системи віддаленої ідентифікації BankID, розвиток цифрової економіки, створення платформ для краудфандингу та венчурного капіталу, а також регуляторних «пісочниця» за типом sandbox, запровадження нових технологій для платежів та переказів, розширення доступу учасників фінансових ринків до публічних реєстрів, розвиток великих даних, блокчейну та хмарних технологій тощо. Відповідно до Стратегії блокчейн технології стануть механізмом забезпечення фінансової інклюзії, дозволять разом із іншими інструментами створити прозорий, конкурентний, стабільний та високотехнологічний фінансовий сектор. За таких умов він стане драйвером збалансованого розвитку України та сприятиме підвищенню добробуту громадян через ефективне акумулювання та перерозподіл фінансових ресурсів в економіці.

Безперечно буде потрібен певний час для того, щоб блокчейн став присутнім у великому відсотку технологічних стеків, але розробка цієї технології ведеться безупинно, роблячи її впровадження в усі сфери бізнесу практично неминучим. Тому чим раніше бізнес почне застосовувати подібні технології, тим швидше будь-які бізнес-процеси стануть ефективнішими.

Список літератури

1. Інформаційні технології обробки економічної інформації. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/en/infocentre/get/7736>
2. Blockchain and the future of finance. A potential new world for CFOs and how to prepare. KPMG Report. Amstelveen : KPMG LLP, 2018. 8 p.
3. Блокчейн технології. URL: https://bankchart.com.ua/finansoviy_gid/investitsiyi/statti/scho_take_blokcheyn_
4. Blockchain is here. What's your next move? PwC's Global Blockchain Survey 2018. London : PricewaterhouseCoopers Limited, 2018. 12 p.
5. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації : розпорядження від 17.01.2018 / Кабінет Міністрів України. – № 67-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80>.
6. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_FS_2025.pdf

*Городецька А.Є.,
студентка Хмельницького університету
управління та права імені Леоніда Юзькова.
Керівник: Крушинська А. В.*

НЕДЕРЖАВНЕ ПЕНСІЙНЕ СТРУХУВАННЯ В УКРАЇНІ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

Постановка проблеми. Пенсійна система в кожній країні - це важлива складова соціального захисту населення. Від ефективності цієї системи залежить добробут населення та рівень стабільності у суспільстві . Проте пенсійна система України не відповідає вимогам сьогодення. Україна займає 73 місце серед 96 аналізованих країн і межує з такими країнами як: Індія (71 місце), Монголія (72 місце), Індонезія (74 місце), де охоплення населення послугами пенсійного забезпечення набагато нижче. Фактично, Україна увійшла до числа 30 країн світу з найгіршими системами пенсійного забезпечення [1].

Раніше розмір пенсії визначала тільки держава, в сучасному інформаційному світі є інші недержавні заходи. Саме тому актуальним питанням на сьогодні визначення перспектив та недоліків застосування недержавного пенсійного страхування в Україні.

Аналіз останніх досліджень. Проблема недержавного пенсійного страхування в Україні є предметом багатьох наукових досліджень, зокрема Н. Внукова ,М. Гури, З. Смутчака, В. Логвіновського, А. Залетова тощо.

Виклад основного матеріалу. На початку зазначимо, що недержавне пенсійне страхування – система недержавного пенсійного забезпечення, що базується на засадах добровільної участі громадян, роботодавців та їх об'єднань у формуванні пенсійних накопичень з метою отримання громадянами пенсійних виплат на умовах та в порядку, які передбачені законодавством про недержавне пенсійне забезпечення. Суб'єктами недержавного пенсійного страхування являються недержавні пенсійні фонди, страхові організації, банківські установи, які уклали договори про відкриття пенсійних депозитних рахунків [5] .

Пенсійне забезпечення є важливою складовою соціального захисту населення, що виступає як базова і важлива гарантія стабільного розвитку суспільства, тому варто дізнатись, чи недержавне пенсійне страхування має перспективу до розвитку чи лише низку недоліків. Вважаємо за доцільне здійснити порівняльний аналіз переваг та недоліків участі, насамперед працевдавців, у пенсійних програмах НПФ та компанії зі страхування життя.

В загальному, законодавство України дає вибір для працевдавця щодо його участі у недержавному пенсійному забезпеченні: по-перше – можна створити власний корпоративний НПФ, по-друге – долучитись до програм відкритого НПФ, по-третє – укласти договір із компанією зі страхування життя.

Перший шлях доступний лише великим і успішним компаніям, оскільки потребує залучення значних капіталовкладень. Однак, така інвестиція швидко окупиться, якщо використовувати залучені кошти для

фінансування власного підприємства. Щодо переваг компаній зі страхування життя, то вони дозволяють вибудувати більш гнучку систему стимулювання персоналу. До прикладу, у договорі страхування життя можна прописати, що пенсійні накопичення стають власністю працівника лише після визначеного строку роботи на підприємстві, виконання певного проекту чи досягнення інших об'єктивних та наперед відомих цілей (показників). В іншому випадку, кошти спрямовуються на пенсійне забезпечення інших співробітників (це принцип “страхування робочого місяця”). У недержавних пенсійних фондах законодавчо визначено, що гроші з моменту виплати в НПФ стають власністю працівника, що є вигідніше для працівника, однак тає додатковим ризиком для працедавця. Окрім цього, до переваг страхування життя відносять можливість виплачувати довічну пенсію, “пенсію подружжя”, гарантувати мінімальний розмір майбутньої пенсії, а також додатково надавати страховий захист за обраними життєвими ризиками тощо [2].

На додаток, законодавством передбачено режим пільгового оподаткування для підприємств-страхувальників та застрахованих осіб, тобто для юридичних осіб - вкладників, що роблять внески на користь своїх співробітників, вкладення НПФ є вигідним за відсутності нарахування ЄСВ. На сьогодні, ЄСВ становить 22% і це є значною сумою економії [4].

Також, перевагою учасника недержавного пенсійного забезпечення є те, що розмір і періодичність внесків вибирається вкладником самостійно, без штрафних санкцій та втрати дохідності, що зручно для людей з нестабільним заробітком. Також можливі разові внески великих сум для отримання додаткової пенсії якомога швидше. Для більш свідомих громадян, можна починати відкладати гроші на свій пенсійний контракт хоч від народження і продовжувати це робити до 70 років. Очевидно, що навіть відкладаючи невеликі суми впродовж 50-60 років можна сформувати суттєвий капітал та створити дійсно гідне пенсійне забезпечення.

Наприклад, якщо починати накопичення власного пенсійного капіталу у 20 років, при здійсненні планового внеску в рік, що дорівнює сумі відрхувань ЄСВ з мінімальної заробітної плати в рік (фактично прирівнюємо до мінімальних відрхувань на користь держави), то отримаємо такі розрахунки.

Таблиця 1.

Розрахунок пенсії в недержавному пенсійному фонді (грн)

Внесок	Сплачено за весь період	Отримано за весь період	Розмір місячної пенсії (впродовж 10 років)	Ставка дохідності	Середній розмір пенсії в Україні
12470,00	998 395,22	25 663 273,20	11 259,19	13,00%	3019,62

Примітка. Розраховано автором.

Отже, ми бачимо, що можливості в накопиченні пенсійного капіталу, як досягнення пенсійного благополуччя, недержавне пенсійне страхування значно перспективніше. На додаток у випадку з накопичувальним пенсійним страхуванням є присутнім нарахування інвестиційного доходу, що дозволяє індексувати нагромаджені кошти на рівень інфляції та одержувати додатковий прибуток. Щодо гарантійності виплати коштів, то надійність повернення грошей клієнтів забезпечуються завдяки законодавчій нормі про те, що НПФ не підлягає процедурі банкрутства, з причини відсутності будь-яких зобов'язань, крім як перед учасниками НПФ. Крім цього, НПФ заборонено інвестувати гроші у високоризикові напрями інвестування (валютний ринок Форекс, ф'ючерси та опціони на фондовому ринку) [2].

Вісно, недержавне пенсійне страхування має і низку недоліків, до основних можна віднести, по-перше низький рівень доходів громадян, що є причиною спрямування практично усіх зароблених коштів на поточне споживання та робить добровільне накопичення недоступним для більшості населення України. По-друге, низька фінансова грамотність та постійна нестабільність у державі зумовили зростання недовіри населення до різного роду фінансових інституцій, в т.ч. і тих, що займаються недержавним соціальним страхуванням. По-третє – низький рівень розвитку вітчизняного фондового ринку здійснює ряд перешкод в управлінні активами пенсійних фондів, страхових організацій та банківських установ. По-четверте, затягування в Україні протягом останніх років процесу впровадження в життя державної накопичувальної пенсійної системи гальмує подальший розвиток недержавного пенсійного страхування, оскільки як в обов'язковій, так і в добровільній складових основними суб'єктами цих процесів виступають ті самі фінансові інститути (НПФ, компанії зі страхування життя, банківські установи-зберігачі, компанії з управління активами і т. д.) [5]. По-п'яте, забезпечення достатнього рівня дохідності коштів має корелювати з відсотком банківського депозиту, щоб бути конкурентоспроможним

на ринку накопичень. На нашу, думку дохідність, яка більш ніж на 5 % нища середньої депозитної ставки автоматично робить вибір на користь короткострокових накопичень і “проїдання” пенсійних заощаджень, поглиблює проблему і високий рівень інфляційності національної економіки.

Отже, на сьогодні, ми розуміємо, що держава повинна докласти максимум зусиль для створення сприятливих умов щодо розвитку вітчизняного ринку фінансових послуг, оскільки: по-перше – акумульовані на тривалий період часу пенсійні кошти будуть величезним інвестиційним ресурсом для економіки, яка десятиліттями потребує “довгих позик”; по-друге – дана система виконуватиме роль “фінансового амортизатора” при настанні економічних шоків; по-третє – дана система забезпечує баланс між економічною ефективністю та соціальною справедливістю, що, безумовно, є одним із основних пріоритетів розвитку сучасного суспільства.

Література:

1. Global Age Watch Index 2018 // HelpAge International URL: <http://www.helpage.org/global-agewatch/populationageing-data/global-rankings-table/>
2. Залетов А. Н. Пенсійна реформа в Україні роль фінансових консультантів. Матеріали ІІ Всеукраїнського форуму. Ірпінь. С. 41-45.
3. Логвіновський В Про фонд гарантування страхових виплат за договорами страхування життя. Матеріали ІІ Всеукраїнського форуму. Ірпінь. С. 33-34.
4. Недержавні пенсійні фонди - конкуренти страхових компаній або їх помічники? URL : http://www.finosvita.com.ua/ua/useful_info/Molod-ta-smyam/Nederzhavne-pensyne-zabezpechennya/Nederzhavn-pensyn-fondi-konkurenti-strahovih-kompany-abo-h-pomchniki.htm.
5. Про недержавне пенсійне забезпечення: Закон України URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1057-156>.
6. Смутчак З.В. Система пенсійного забезпечення як складова соціального захисту населення. Економічний вісник. 2016. № 5 . С.66-69.

Запорожан Л.П.,

*к.г.н., доцент кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я,
ТНМУ ім.І.Я.Горбачевського*

Феш М.С.,

к.е.н., доцент кафедри підприємництва та маркетингу, УАД

Мазій Н.Г.,

к.е.н., доцент кафедри підприємництва та маркетингу, УАД.

ТЕЛЕМЕДИЦИНА ЯК ЕЛЕМЕНТ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

В сучасних умовах кризової ситуації з наповненням медичних закладів особливого значення набуває дистанційне консультування та лікування пацієнтів. Зокрема, телемедицина, яка набуває широкого застосування в різних сферах медичної діяльності та є складовою частиною інформаційно-комунікативного менеджменту (ІКМ). ІКМ — це система управління інформаційно-комунікативною сферою суспільства на основі використання форм, методів і технологій правового, економічного, соціального, гуманітарного і політичного менеджменту і маркетингу. Грунтуючись на цих засадах, слід розглядати ІКМ через призму міжособистісних, групових і масових комунікацій у контексті діяльності інформаційно-комунікативних (пресових) служб, технологій публік релейнз і реклами. ІКМ використовує такі технології та інструменти: 1) зв'язки з громадськістю (public relations); 2) зв'язки з акціонерами, інвесторами і партнерами (investor relations); 3) брендинг; 4) формування іміджу й управління репутацією; 5) зв'язки із засобами масової інформації (media relations); 6) програму просування (promotion plan). Роль ІКМ полягає, насамперед, в

інформаційному забезпеченні здійснення всіх видів і форм менеджменту, оскільки основним ресурсом менеджменту є інформація, а основною технологією — комунікація.

У США телемедицина перетворилася на суттєву частину надання медичних послуг населенню. Teladoc, найбільша у США платформа телемедицини, повідомляє про понад сто тисяч віртуальних візитів в щотижня [3].

В Україні понад 35% українців живуть в сільській місцевості, де доступність до медичного обслуговування дуже низька. Тому впровадження можливості телемедичного консультування - вкрай важливий інструмент для забезпечення доступу жителів в віддалених населених пункті в до якісних медичних послуг.

Його основна мета - надати жителям віддалених населених пункті в доступ до кращих обласним лікарям, які надають медичні послуги за чотирма групами: серцево-судинні; ендокринні; хвороби органи в дихання; дерматологічні

У проєкті беруть участь 5 областей - Харківська, Кіровоградська, Вінницька, Дніпропетровська, Полтавська, також поступово приєднуються і інші регіони, серед яких - Київська, Чернігівська, Луганська, Донецька, Івано-Франківська, Миколаївська та інші [1].

Крім подолання відстані між пацієнтом і профільним фахівцем, мета української телемедицини - можливість звернення до так званого «second opinion» («другої думки»). Це практика отримання додаткової консультації медичного фахівця за результатами проведених медичних досліджень з метою уточнення діагнозу та плану лікування. Така консультація являє собою експертну оцінку стану пацієнта, і здійснюється висококваліфікованим лікарем певної спеціалізації. Це дозволяє інтерпретувати медичні дані більш точно і, відповідно, підвищувати якість діагностики і лікування. До речі, ця практика активно розгорнута в усьому світі. Наші медики теж звертаються до колег за порадою, відправляють фото / симптоми / довідки / результати аналізи в месенджері, але це - не телемедицина.

Одне з основних умов проведення телемедичного сеансу - захист персональних даних пацієнта. Згідно ЗУ «Основи законодавства України про охорону здоров'я» лікарська таємниця є інформацією, яка охороняється Законом і не підлягає розголошенню, крім випадків, визначених законодавчими актами. Незважаючи на це, в даний час в Україні серед 17 МІС, підключених до Електронної системи eHealth, тільки дві забезпечують захист на необхідному рівні, тобто - із застосуванням КСЗІ [2].

З вищенаведеного можна зробити висновки, що на даному етапі розвитку телемедицини важливим фактором є всебічна підтримка цього проєкту. Адже, із застосуванням новітніх технологій комунікацій, можливість бути територіально ізольованим і отримувати водночас медичні консультації та лікування стає нагальною потребою і завданням держави є підтримати та забезпечити сталий розвиток цих інновацій.

Література:

1. Беззуб І., Телемедицина в Україні: реалії та перспективи. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://nbuviap.gov.ua/>
2. Законопроект «Про телемедицину» від 14.03.2012р. № 10196. веб-портал Урядовий портал. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/>
3. Build tomorrow's telehealth innovations today. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://www.vonage.com/communications-apis/healthcare>

*Козлова С.О.,
студентка кафедри міжнародної економіки
Національного авіаційного університету*

ПРОБЛЕМА ІНСТИТУТУ ГІДНОЇ ПРАЦІ В УКРАЇНІ

В останні десятиліття економісти більше уваги стали приділяти гідній праці як новому виміру традиційного поняття «якість трудового життя». Нині гідну працю необхідно розглядати як найважливіший параметр якості життя, що дозволяє по-новому поглянути на проблему умов і можливостей розвитку людини в сфері праці.

Концепція гідної праці, розроблена Міжнародною організацією праці (МОП), містить положення, реалізація яких дозволяє забезпечувати широке коло потреб працівника і його сім'ї з позиції розширеного відтворення робочої сили і високої якості трудового життя:

- процес праці повинен проходити в безпечному й здоровому виробничому середовищі;
- умови праці повинні бути сумісні з добробутом і людською гідністю трудящих;
- праця повинна відкривати людині реальні можливості для саморозвитку особистості і служіння суспільству.

Згідно з Концепцією, виділяються наступні ознаки гідної праці:

- продуктивну працю, здатну забезпечувати конкурентоспроможність країни;
- справедливий дохід для працівників;
- безпеку на робочому місці;
- соціальний захист (від безробіття, в разі вагітності, необхідності догляду за дитиною, пенсійне забезпечення);
- перспективи особистісного зростання;
- активну участь в ухваленні важливих управлінських рішень (через профспілки та асоціації підприємців);
- рівні стартові позиції і можливості для обох статей [5].

Країни, що ратифікували цю концепцію, реалізують на практиці вище перераховані положення. Як наголошується в дослідженнях, система соціально-трудових відносин багатьох економічно розвинених країн включає наступні елементи:

- підвищення змістовності праці на основі поєднання функцій основного і допоміжного виробництва, здійснення контролю якості продукції, використання методу чергування робочих місць;
- угруповання короточасних різнорідних операцій і т.п. ;
- впровадження демократичної структури управління, розвиток трудової демократії з елементами колективних методів організації праці [1].

Трудова демократія, є однією з ключових завдань доктрини якості трудового життя, яка полягає в розширенні прав простого працівника, перехід від авторитарних форм керівництва до колективних методів в управлінні. Найбільш популярною формою трудової демократії вважаються незалежні бригади, яким керівництво підприємства делегує ряд функцій, наприклад, контроль якості, оплату праці, виробниче планування і т.д. [4].

Впровадження заходів щодо раціоналізації трудових і технологічних процесів, вдосконалення умов праці на робочих місцях сприяють зниженню витрат і приносять істотний економічний ефект [3].

Рішення таких багатосторонніх завдань як зростання якості праці, в тій чи іншій мірі відноситься до політики держави в соціально-трудовій сфері, що в свою чергу відбивається на динаміці рівня безробіття. Аналізуючи дані Світового банку за період 2007-2019 р.р. можна побачити, що найбільш високий відсоток безробіття в США був в 2010 р (9,6%), що пов'язано швидше з впливом світової фінансової кризи. В Україні криза проявилася дещо раніше, в 2009р, рівень безробіття становив 8,1%.

У наступні роки спостерігалось зниження рівня безробіття в США та до 2014 р. в Україні за рахунок реалізації заходів антикризової політики і політики, що проводиться в соціально-трудовій сфері. Протягом 2007-2019 р. р. в Україні показник рівня безробіття становив в середньому трохи більше 8%, що стало наслідком як світової фінансової кризи, так і подій на сході країни, в США - близько 7%[5].

Наприклад, для поліпшення ситуації в сфері зайнятості в кожному штаті США, проводилась робота по вдосконаленню мережі консультативних центрів продуктивності праці. В роботі центрів брали участь багато регіональних і національних організацій, профспілкові об'єднання, консультативні фірми по проблемам управління, науково-дослідні організації. центрами проводилась велика робота з розвитку нормативної бази, факторів росту продуктивності праці, розробці заходів щодо підвищення ефективності використання робочої сили.

Діяльність центрів фінансувалась як місцевими органами влади, приватними компаніями, так і урядовими структурами [2]. Такі центри діють майже у всіх розвинених країнах. Вони обмінюються досвідом, об'єднуються в міжрегіональні і міжнародні. Так, наприклад, Європейська асоціація підвищення продуктивності праці об'єднує такі країни як Англія, Фінляндія, Бельгія, Австрія, Німеччина, Нідерланди, Італія, Кіпр, Польща, Румунія, Словаччина, Туреччина, Чехія. Азійська асоціація підвищення продуктивності праці включає такі країни як Японія, Китай, Лаос, Малайзія, Бангладеш, Камбоджа, Монголія, Індія Іран і багато інших.

В Україні з 1997 р діє Міністерство праці та соціальної політики, яке було реорганізоване у 2010 р. у Міністерство соціальної політики України. Нині це орган виконавчої влади, діяльність якого спрямована на участь у формуванні та забезпеченні реалізації державної політики у сфері зайнятості та трудової міграції, соціального захисту населення, у тому числі інвалідів, ветеранів війни, праці, військової служби та громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, соціального страхування, соціально-трудових відносин та здійснення нагляду за додержанням законодавства про працю, оплати, нормування та стимулювання праці, професійної класифікації робіт і професій, умов праці, пенсійного забезпечення, соціального обслуговування населення, колективно-договірного регулювання соціально-економічних інтересів працівників і роботодавців, розвитку соціального діалогу.

В Україні, на відміну від інших країн, в даний час відсутня структура державного рівня, яка б займалася проблемами зростання продуктивності праці. Перш за все існує проблема низької мотивації населення до високопродуктивної праці в силу його низької оплати і порівняно високого рівня безробіття в обласному розрізі. Високий рівень безробіття спостерігається в областях з низькою заробітною платою. У кожній області України діють центри зайнятості, вони пропонують безробітним громадянам сприяння самозайнятості. Тим, що пройшли професійне навчання або які мають додаткове професійне освіту за направленням органів служби зайнятості, виплачується одноразова фінансова допомога при їх державній реєстрації як юридичної особи, індивідуального підприємця або фермерського господарства, а також одноразова фінансова допомога на підготовку документів для відповідної державної реєстрації. Так само потрібно відзначити і те, що у ринку праці є своя специфіка, в областях шукають працівників в силу їх можливостей і допомагають їм з навчанням. Але, виходячи зі статистичних даних, значного зниження рівня безробіття в регіонах не спостерігається.

У висновку можна сформулювати коло проблем, які присутні в соціально-трудовій сфері українських областей і ускладнюють реалізацію положень концепції гідної праці:

- низький рівень заробітної плати, який не відповідає вимогам якісного відтворення робочої сили;
- умови праці не завжди відповідають санітарно-гігієнічним нормам;
- не скрізь надається можливість підвищення кваліфікації;
- недостатній соціальний пакет і т.п.

Перш за все, дані проблеми повинні вирішуватися в рамках соціального діалогу, який дозволить досягти спільних домовленостей та прийняти узгоджені рішення. Одне з напрямків вирішення даних проблем - організація внутрішньокорпоративного моніторингу трудових процесів на відповідність до критеріїв гідної праці.

Так само варто відзначити, що сьогодні створення якісних робочих місць для забезпечення гідної праці має виступати однією з ключових завдань регіональної соціально-економічної політики.

Література:

1. Дейнега А.Н. Якість трудового життя в системі соціально-трудових відносин [Текст] // Технології якості життя. - 2017, № 2. - С.19-24.
2. Десслер Г. Управління персоналом [Текст] / Пер. з англ. - М: «Видавництво БІНОМ», 2007.
3. Кононов С.П. Модель якості трудового життя - прогресивний метод управління персоналом [Текст] // Бізнес консалтинг. - 2017, № 5. - С.32-37.
4. Полін Барет-Рід, Невід'ємні ознаки гідної праці - нормальні умови роботи, справедлива зарплата, адекватна соціальний захист, відсутність дискримінації, право голосу [Текст] // Людина і праця. - 2003 №3. - С. 37
5. Статистичні показники [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://data.worldbank.org/indicator>
6. Програма гідної праці МОП для України на 2016-2019 р.р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ilo.org>

Кулик О.Ю.,

*студентка ф-ту ОПМ, 4 курсу, спец. 071 «Облік і оподаткування»,
Науковий керівник - Іванова Л.І., старший викладач*

ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ОПЕРАТИВНОГО АНЛІЗУ OLAP

Безперечно діяльність кожного підприємства має бути направлена на досягнення загальної кінцевої мети – отримання прибутку, що в свою чергу тягне за собою забезпечення якісного виконання всіх видів діяльності. Дані, які були накопичені за багато років з кожного підрозділу містять в собі знання. Уся ця інформація має бути внесена в бази даних, структурована та проаналізована.

Суть проблеми полягає в тому, що спеціалісту необхідно провести такий аналіз, використовуючи, у кращому випадку, існуючі загально доступні комп'ютерні технології, а в гіршому – паперові носії, дедалі стає все складніше та складніше. Результат такого аналізу також сумнівний, бо точність оцінки залежить від способу накопичення та обробки даних, від їхньої кількості, повноти та коректності. Ця проблема може бути вирішена за допомогою створення системи підтримки прийняття рішень (СППР), невід'ємною частиною якої є база знань, яка може бути побудована з використанням методів OLAP технологій [4].

Значний внесок у вирішення теоретичних і методологічних питань формування та розвитку інформаційних систем і технологій оперативного аналізу OLAP зробили такі видатні вчені: М.І. Баканова, І.І. Каракоза, Т.М. Ковальчук, Т.Д. Косова, С.В. Мниха, І.І. Поклад, Г.В. Савицька, В.І. Стражева, М.Г. Чумаченко, та інші. В сучасних умовах стрімкого розвитку комп'ютеризації облікового процесу, наукові теоретичні та практичні розробки цієї проблеми є досить актуальними.

С.О. Заїка і А.В. Півень вважають, що оперативний аналіз має не менше, а, може, навіть і більше значення, ніж підсумковий, бо він дає змогу своєчасно виявляти і попереджати недоліки, прорахунки, помилки. Як відомо, реалізація функцій менеджменту має носити циклічний, планомірний та послідовний характер. Отже, оперативний аналіз як методична складова процедур реалізації функції контролю дає змогу досягти необхідного рівня циклічності та послідовності. Крім того, результати функції контролю складають нормативну основу для регулюючого впливу на керувану систему, отже, саме оперативний характер отримання вказаних результатів дає змогу мінімізувати втручання у функціонування виробничих систем з метою досягнення бажаних результатів основної діяльності [2].

У процесі побудови та використання системи підтримки прийняття рішень виникла проблема, сутність якої полягає в тому, що технологія підготовки інтегрованої інформації на основі запитів і звітів стала неефективною. Причиною цього є різке збільшення кількості і різноманітності даних. Вирішення даної проблеми сформульовано у вигляді концепції сховища даних (СД) [1].

OLAP (англ. online analytical processing, аналітична обробка в реальному часі) — це технологія обробки інформації, що дозволяє швидко отримувати відповіді на багатомірні аналітичні запити [3].

Взагалі, всі задачі можна розділити на 2 класи:

✓ задачі OLTP (online transaction processing, оперативна обробка транзакцій)

✓ задачі OLAP (ОПЕРАТИВНИЙ АНАЛІЗ ДАНИХ - On-Line Analytical Processing – інформаційна технологія, що надає керівникам різного рівня можливість необхідної інформації для прийняття управлінських, фінансових і кадрових рішень).

Головна її відмінність від інших засобів аналітичної обробки даних полягає в тому, що вона призначена для створення багатомірних баз даних з метою більш адекватного представлення реальних процесів.

OLAP є частиною такого більш широкого поняття, як бізнес-аналітика, що також включає такі дисципліни як реляційна звітність та добування даних (спосіб аналізу інформації в бази даних з метою відшукування аномалій та трендів без роз'яснення смислового значення записів). Служить для підготовки бізнес-звітів по продажах, маркетингу, в цілях управління, для прогнозування, фінансової звітності та в схожих областях.

Головною причиною використання OLAP для обробки запитів — це швидкість. Реляційні БД зберігають сутності в окремих таблицях, які зазвичай добре нормалізовані. Ця структура зручна для

операційних БД (системи OLTP), але складні багато таблицні запити в ній виконуються відносно поволі. Більш зручною моделлю для виконання запитів (але не для внесення змін) є просторова БД. OLAP робить миттєвий знімок реляційної БД і структурує її в просторову модель для запитів. Заявлений час обробки запитів в OLAP складає близько 0,1% від аналогічних запитів до реляційної БД.

Проаналізувавши все вище сказане, і дослідивши дане питання, можна сказати, що IT-спеціальності все більше стануть популярнішими у зв'язку з високими заробітними платами та швидким розвитком інформаційних технологій, а також з тим фактом що зараз всі починають працювати віддалено від офісів і підприємств. Таким чином, підтримка інтелектуального аналізу є одним із базових компонентів сучасних корпоративних інформаційних систем. В межах OLAP-технологій вона отримала самостійний розвиток в сучасних технологіях

Список використаних джерел

1. Азарова А.О., Казимир В.В. Модели систем поддержки принятия решений при управлении предприятием. // Мат. машини і системи, N 1, 2005, С. 60-67.
2. Заїка С.О. Оперативний аналіз виробничої діяльності підприємств АПК : [навчальний посібник] / С.О. Заїка, А.В. Півень. – Х. : Міськдрук, 2010. – 113 с.
3. Курейчик В.М. Особенности построения систем поддержки принятия решений. // Известия Южного федерального университета. Технические науки, 2012, Том 132, Выпуск 7, с.92-98.
4. Ящук Д.Ю. Використання технологій OLAP та DATA MINING при вирішенні проблемних питань в галузі вищої освіти України. // Вісник інженерної академії України, 2016. №3, с. 277 – 283.

Розумович А.В., Науменко В.В.,
*студенти Факультету Економіки та Управління
спеціальності «Економіка підприємства», 1 курс
ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»*

МАКРОЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ КАРАНТИНУ У ЗВ'ЯЗКУ З ПАНДЕМІЄЮ КОРОНАВІРУСУ ДЛЯ УКРАЇНИ ЩОДО РИНКУ ТОВАРІВ ТА ПОСЛУГ

Пандемія коронавірусу спричинила нову хвилю проблем у Світовій економіці. Вже багато країн світу відчули на собі наслідки цього страшного вірусу. Нещодавно до цього списку приєдналася і Україна. Починаючи з 12 березня 2020 року в країні введено карантинний режим. Ця подія сильно вдарила по різноманітним секторам української економіки, зокрема і по ринку товарів та послуг. Минулорічні дані свідчать про те, що на дану сферу припадало 1262 млрд. грн. валової доданої вартості, або 31,7% від обсягу ВВП. [1] Не дивно, що вплив пандемії саме на цей сектор є дуже суттєвим, адже впровадження карантину спричинило спад попиту на різноманітні товари. Підприємства підраховують суттєві збитки вже зараз, адже з самого початку карантину почала діяти заборона проведення масових заходів, а отже у першу чергу на собі відчули вплив пандемії торговельні центри, готелі, ресторани. Це змусило відправити у вимушену відпустку усіх працівників закладів. Підприємці дуже цим стурбовані, адже від цього залежить прибуток, доля вкладених коштів, заробітна плата працівників та оренда найманого приміщення.

Метою дослідження було поставлено завдання оцінити наслідки макроекономічного характеру, спричинені пандемією коронавірусу у секторі товарів та послуг. На даний час ця сфера стрімко розвивається та є однією з найважливіших секторів в масштабах економіки. Це пов'язано з ускладненнями процесу виробництва, впровадженням новітніх технологій, присутністю на ринку багатьох різноманітних товарів, що породжує високу конкуренцію. Також послуги є дуже важливою складовою торгівлі товарами, оскільки продаж товару потребує розвиненої мережі, яка складається з послуг, що надаються під час реалізації, тому дослідження наслідків, що завдає даному сектору Covid-19,

покаже приблизний стан, у якому зараз перебуває сфера товарів та послуг, допоможе оцінити вихід із кризового становища підприємств та вказати приблизні терміни реалізації дій.

У ході дослідження були використані методи: статистики для оцінки збитків підприємств сфери товарів та послуг за період карантину; аналізу задля оцінки купівельної спроможності населення у період ізоляції; порівняння для оцінки стану надання послуг під час карантину різних сфер діяльності даного ринку для визначення спроможності конкурувати у цей час.

У інформаційному просторі з кожним днем з'являється все більше статей та досліджень, присвячених темі макроекономічних наслідків для України, спричинених введенням карантину через Covid-19. Велика кількість цих робіт присвячена саме ринку товарів та послуг, де розкриті основні проблеми, що спіткають даний сектор: втрата робочої сили, підрахування збитків підприємствами та оцінка діяльності даної сфери під час карантину та ін. Дані джерела містять оцінку таких експертів, як Ярослава Жаліло, Ігоря Петренка та Єгора Кіяна, які стверджують, що Україна переживе період карантину досить болюче, але це є нормою для країни з малорозвинутою економікою, але при всьому цьому крупні аграрні компанії мають запаси сировини, тому вони готові постачати власну продукцію на ринок у достатній кількості.

Більше місяця тому Україна зіткнулася з пандемією коронавірусу. Щодня приходять не досить приємні новини, що стосуються сектору української економіки. Одним із найважливіших аспектів впливу карантину внаслідок хвороби є ринок товарів та послуг (див. табл.1).

Таблиця 1 - SWOT-аналіз впливу карантину на ринок товарів та послуг

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ol style="list-style-type: none"> 1. Менша конкуренція на ринку; 2. Розвиток тренінгових послуг; 3. Застосування інноваційних технологій для дистанційного функціонування. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Великі збитки; 2. Немає можливостей працювати «на повну»; 3. Недостатньо ефективна робота з клієнтами.
Можливості	Загрози
<ol style="list-style-type: none"> 1. Виявлення нових шляхів функціонування бізнесу; 2. Розвиток професійних навичок підприємців; 3. Дистанційна робота. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Втрата клієнтів, низька купівельна спроможність населення; 2. Закриття, припинення бізнесу; 3. Недобросовісність частини підприємців стосовно підвищення цін на товари першої необхідності.

З впевненістю можна сказати, що під час карантину спав попит на різноманітні товари. Також, люди не вкладають власні гроші у бізнес, тому що під час карантину він не зможе розвиватися та у повній мірі функціонувати, тому що зараз в Україні обмеження пересування у містах та заборона відвідування масових заходів. Деякі експерти наводять певні оцінки з приводу збитків через обмеження діяльності розважально-культурних закладів, готельно-ресторанного бізнесу, сфери косметологічних та туристичних послуг. Наприклад, спад діяльності розважально-культурних бізнесу оцінюють на 50-80%, а збитки торговельних центрів за приблизними підрахунками складають 250-300 млн. грн. [2] У свою чергу, саме сервіси доставки, онлайн-платформи будь-якого напрямку, постачальники і продавці заходів першої необхідності залишаються у вираші.

Якщо вести мову про магазини та супермаркети, то у першу чергу ажіотаж є на такі товари, як крупи, масло, питну воду, консерви, а також предмети гігієни, маски і дезінфікуючі засоби. Через це деякі мережі вводять певні обмеження у придбанні цих товарів, але в цілому можна стверджувати, що дефіциту на полицях магазинів немає.

Однією з головних проблем, яку відмічають експерти – зниження економічної активності населення, тобто зниження доходів населення, що у повній мірі позбавляє людей засобів існування. Виплата заробітної плати відбувається частково, або зовсім не відбувається, що спричиняє серед населення певну паніку. Чим довше буде тривати карантин, тим менше ресурсів у роботодавців буде на утримання своїх робітників.

Більшу частину послуг виробляє корпоративний сектор. Торік обсяг реалізації підприємств сфери послуг становив 917 млрд грн, з яких 193 млрд грн припадали на послуги населенню. Фізичні особи-підприємці виробили послуг близько на 400 млрд грн. [1] За час карантину послуги, в основному, не надаватимуться, а

економіка не дорахується близько 4,13% ВВП на послугах населенню. Із них 2,13% ВВП — це втрати валової доданої вартості відповідних галузей; 0,18% ВВП — недоотримані податки; ще 1,82% ВВП — проміжне споживання, з якого близько половини припадає на товари внутрішнього виробництва. [1]

Найголовніший макроекономічний наслідок – ріст цін на товари та послуги. Це означає, що у людей знизиться купівельна спроможність, але менше за все спаде попит на продукти із «соціального кошику». Споживання таких товарів, як напої, кондитерські вироби, несезонні овочі та фрукти, може знизитися через зниження фінансових ресурс домогосподарств. Приблизно воно скоротиться на 15-20%. [3] До того ж, зросте попит на товари з тривалим строком придатності. Щодо відновлення цього сегмента, то першими відновляться найбільш популярні продукти першої групи. Відновлення сегменту преміальних товарів, кондитерських виробів та напоїв буде більш тривалим, порівняно з іншими галузями.

Отже, вже декілька тижнів в Україні триває карантин, і саме економіка відчує на собі чи не найсерйозніші його наслідки, бо на даний момент велика кількість компаній не можуть продавати свій товар, а сфера послуг стрімко втрачає клієнтів. Зараз не можна вказати справжніх масштабів цієї проблеми, бо вони будуть відомі вже після завершення карантину, але стає зрозумілим те, що державі потрібно піти на певні спрощення як для бізнесу, як для сфери послуг, так і для населення України. Наприклад, влада може відмінити арендну плату для малого та середнього бізнесу, адже саме цей сектор найтяжче переживає період карантину. Також, держава могла б виплачувати соціальну допомогу для тих, хто втратив роботу або для людей, які отримують не повну заробітну плату через вимушені відпустки.

Література:

1. Валерій Савицький. Стор Киян: Економіка України може виграти від карантину, – інтерв'ю // UA.NEWS. – 2020. – URL: <https://ua.news.ru/ekonomika-ukrayini-mozhe-vigrati-vid-karantinu/>
2. Хроніки кризи бізнесу: кого в Україні більше всего накроєт штурмом коронавірусу – URL: <https://www.epravda.com.ua/rus/publications/2020/03/19/658296/>
3. Економіка карантину й після нього // Тиждень.ua. – 2020. – URL: <https://m.tyzhden.ua/Economics/241939>
4. Світова економіка «хворіє» - URL: <https://day.kyiv.ua/uk/article/ekonomika/svitova-ekonomika-hvoriye>
5. COVID-19: наслідки для ключових галузей економіки України // Pro-Consulting. – 2020. – URL: <https://pro-consulting.ua/ua/pressroom/covid-19-posledstviya-dlya-klyuchevyuh-otraslej-ekonomiki-ukrainy>
6. Життя після пандемії: що буде з економікою країни? Аналітичний портал «Слово і діло» - URL: <https://www.slovodilo.ua/2020/03/24/stattja/ekonomika/zhyttya-pislya-pandemiyi-bude-ekonomikoyu-ukrayiny>
7. Через коронавірус Україна втратила доступ до ринків капіталу – URL: <https://www.dw.com/uk/chez-koronavirus-ukraina-vtratyla-dostup-do-rynkv-kapitalu/a-52821310>

Рудакова С.Г.,

к.т.н., доцент кафедри управління персоналом та економіки праці,

Щетиніна Л.В.,

к.е.н., доцент кафедри управління персоналом та економіки праці.

ДВНЗ «Київський національний університет імені Вадима Гетьмана»

ЗАКОН УКРАЇНИ «ПРО ПРАЦЮ»: ПРОТИРІЧЧЯ, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Останнім часом серед науковців, державних діячів та законотворців обговорюється питання прийняття нового базового документа для регулювання соціально-трудова відносин – до Верховної Ради подано 4 законопроекти². Причому висловлюються різні погляди. Частина «небайдужих» відстоюють думку

² Проект Трудового кодексу України: законопроект № 0955 від 29.08.2019, Проект трудового кодексу України: законопроект №2410 від 08.11.2019, Проект Кодексу України про працю: законопроект №2410-1 від 08.11.2019, Проект Закону про працю: законопроект № 2708

прийняття нового юридичного документу, а головним аргументом є застарілість положень Кодексу законів про працю, який затверджений у 1971 році. Інші учасники дискусії вважають, що регулювання соціально-трудових відносин не варте окремого кодексу, а достатнім буде формат закону. На їх думку, відносини між працівниками і роботодавцями в сучасних умовах індивідуалізуються, що не вимагає такого значного втручання держави та інших суб'єктів соціально-трудових відносин як було раніше. Є також погляд, згідно з яким слід залишити діючі статті Кодексу, що забезпечуватиме відносно сильний соціальний захист працівників. Вважаємо доцільною останню точку зору. По-перше, рік затвердження документа не є переконливим аргументом – наприклад, трудове законодавство в США базується на законодавчих документах, прийнятих протягом 1935-1974 рр., в яких змінювалася інтерпретація положень відповідно до вимог практики. По-друге, прийняття нового юридичного документу може призвести до невинуватених додаткових зусиль, а також «руйнування» ефективних управлінських технологій та практик.

Далі розглянемо останній законопроект, який передбачає звуження сфери регулювання соціально-трудових відносин лише до формату закону.

У ст. 3 про особливості регулювання трудових відносин окремих категорій працівників визначено, що «п.2. ...*трудові відносини іноземців та осіб без громадянства, які працюють в Україні, регулюються відповідно до Закону України «Про міжнародне приватне право», тоді як застосування праці іноземців та осіб без громадянства в Україні врегульовано Законом України «Про зайнятість населення» (Розділ VII).*

У ст. 6 зазначено, що «Забороняється будь-яке упереджене ставлення в сфері праці та мобінг працівників, зокрема психологічний та/або економічний тиск...», тобто в статті *лише згадується* таке явище як «мобінг». *Тоді як необхідно в окремій статті дати визначення поняттю «мобінг», формам його прояву, а також навести порядок його фіксації і притягнення до відповідальності.*

У ст. 9 про облік трудової діяльності працівників зазначено, що «1. Облік трудової діяльності працівників здійснюється в електронній формі в реєстрі застрахованих осіб Державного реєстру...», але *відсутня інформація про облік трудової діяльності працівників протягом робочого дня у таблиці обліку робочого часу.* Це може призвести до плутанини у кадровому адмініструванні.

У ст. 28 про зміну умов *трудового договору* зазначено, що зміна умов трудового договору оформлюється шляхом ...внесення змін до діючого у вигляді *додаткової угоди, тоді як у ст.31 про умови припинення трудового договору зазначено, що шляхом укладення додаткової угоди припиняється трудовий договір.* Тобто не зрозумілий правовий статус та зміст додаткової угоди.

У ст. 31 про умови припинення трудового договору зазначено, що «4. У випадках, визначених цим Законом, *трудоий договір припиняється в односторонньому порядку», а це суперечить ст. 32 «2) згода сторін; ... 6) незалежні від волі сторін підстави (статті 42 - 46)...*»

Використання в Законі *терміну «оплата праці» не відповідає його змісту*, тобто як правило, мова йде про *заробітну плату*, а не про *організацію заробітної плати* у роботодавця.

У ст. 51 зазначено, що «7. ... Якщо трудовий договір було укладено в усній формі, він переоформляється у письмовій формі», тобто в Законі допускається усна форма трудового договору, *тоді як в ст. 25 «1. Трудовий договір укладається в письмовій формі...»*

У ст. 58 про додаткові відпустки у зв'язку з навчанням використовується *застарілий термін «іспит»,* тоді як бажано його *замінити на поняття «екзамен»,* яке більш поширено у практиці діяльності навчальних закладів.

У ст. 67 про оплату праці зазначено, що «...Аналогічна праця означає виконання роботи, яка за об'єктивними критеріями однакова або схожа на роботи настільки, що обидва працівники можуть бути змінени місяцями без великих витрат роботодавця. ...», тоді як *відсутні пояснення щодо розміру великих витрат.*

У ст. 68 про регулювання оплати праці згадується *колективно-договірне регулювання, яке передбачає три сторони: держава, роботодавець, працівник,* тоді як у ст. 12 мова йде лише про *дві сторони: роботодавця та працівник.*

У ст. 72 про порядок оплати часу простою *відсутня інформація про порядок фіксації часу простою.*

У ст. 86 та ст. 87 про *медіацію відсутня інформація про правовий статус медіатора та його повноваження.*

У ст. 92 про державну інспекцію праці *не коректно* серед функцій називати «... інформує роботодавців і працівників *про найбільш ефективні методи дотримання трудового законодавства*», оскільки може бути *або дотримання або недотримання* законодавства. Державна інспекція праці *інформує або консультує з питань дотримання трудового законодавства*.

Отже, остання законодавча ініціатива щодо законодавчого регулювання сфери праці дуже далека від ідеалу та містить багато суперечностей, що ускладнить в подальшому реалізацію її положень на практиці. Крім того, цей документ майже не узгоджений із іншими діючими нормативними документами. Тому на нашу думку, не варто повністю руйнувати старе, як показав досвід нашої країни, щоб потім побудувати щось проблемне та недіюче.

Література:

1. Проект Трудового кодексу України: законопроект № 0955 від 29.08.2019 Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc2_5_1_J?ses=10010&num_s=2&num=&date1=&date2=&name_zp=%EA%EE%E4%E5%EA%F1&out_type=&id=&page=28&zp_cnt=20
2. Проект трудового кодексу України: законопроект №2410 від 08.11.2019 Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc2_5_1_J?ses=10010&num_s=2&num=&date1=&date2=&name_zp=%EA%EE%E4%E5%EA%F1&out_type=&id=&page=28&zp_cnt=20
3. Проект Кодексу України про працю: законопроект №2410-1 від 08.11.2019 Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc2_5_1_J?ses=10010&num_s=2&num=&date1=&date2=&name_zp=%EA%EE%E4%E5%EA%F1&out_type=&id=&page=28&zp_cnt=20
4. Проект Закону про працю: законопроект № 2708 від 28.12.2019 – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc2_5_1_J?ses=10010&num_s=2&num=&date1=&date2=&name_zp=%EF%F0%EE%EF%F0%E0%F6%FE&out_type=&id=&page=4&zp_cnt=20

Татарин Н.Б.,

к.е.н., доцент кафедри фінансового менеджменту,

Горанська Н.В.,

студентка факультету управління фінансами та бізнесу

Львівський національний університет імені Івана Франка

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВАЛЮТНОГО РИНКУ

Процеси економічної глобалізації та інтеграції мають значний вплив на розвиток економіки та функціонування фінансового ринку. Валютний ринок, будучи ключовим сектором фінансового ринку, за своїми обсягами, кількістю операцій та колом учасників не має аналогів у світі. Саме тому він несе ключову роль в економічному розвитку держави.

Сучасний валютний ринок – система стійких економічних і організаційних відносин між учасниками міжнародних розрахунків з приводу не тільки валютних операцій, а й зовнішньої торгівлі, надання послуг, здійснення інвестицій та інших видів діяльності, які вимагають обміну і використання різних іноземних валют [1]. На валютних ринках здійснюються операції пов'язані із зовнішньоторговельними розрахунками, міграцією капіталів, туризмом, страхуванням (хеджуванням) валютних ризиків, проведенням інтервенційних заходів тощо.

Валютний курс – вагомий інструмент державної політики. Регулювання валютного курсу має сприяти нарощуванню виробництва та зростанню чистого експорту, що є визначальним чинником економічного розвитку України. Валютний ринок України, як і валютні ринки більшості країн світу, значною мірою відображає стан економіки країни. Його коротка (за світовими мірками) історія представлена кількома періодами, коли застосовувалися різні підходи до його регулювання. Формування валютного ринку безпосередньо пов'язане з процесами розбудови української держави та реформуванням її економіки [2].

Основним регулятором валютного ринку є Національний банк України (НБУ). Він регулює діяльність валютного ринку, що, в свою чергу, впливає на поведінку учасників ринку. Учасники валютного ринку, створюючи попит та пропозицію на іноземну валюту, впливають на формування курсу гривні. Транснаціональні банки (ТНБ), з розгалуженою мережею філіалів, являються головними суб'єктами валютного ринку.

Валютний курс здійснює значний вплив на зовнішньоекономічну торгівлю: підвищення курсу гривні сприятиме збільшенню цін на міжнародному ринку на продукцію, вироблену в Україні, і навпаки. Більша частина операцій припадає на долари США, англійські фунти стерлінгів, а також євро.

За допомогою співвідношення курсу гривні до основних світових валют можна прослідкувати тенденції, що склалися на валютному ринку (рис. 1).

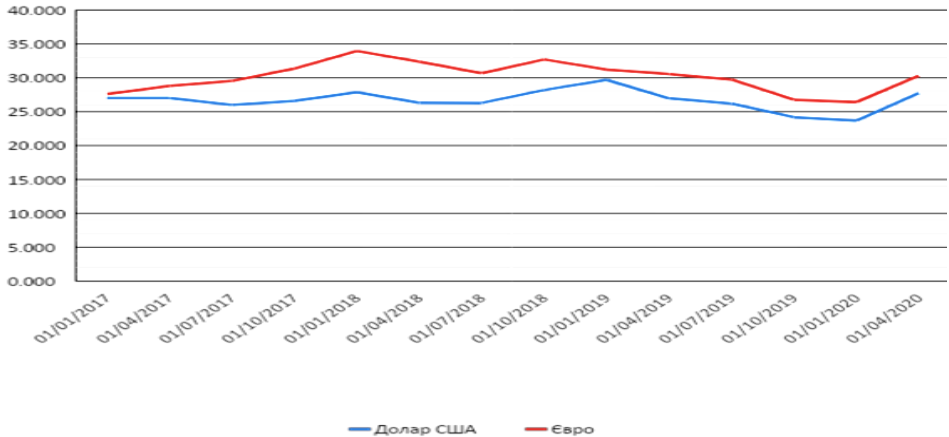

Рис. 1. Динаміка курсу гривні до долара США та євро протягом 2017-2020 років

Джерело: [3]

Проаналізувавши рисунок 1, можемо зазначити, що з початку 2017 р. гривня певною мірою знецінилась. Офіційний курс гривні до долара США за 2015–2017рр. збільшився до 27,187 грн. за 1 дол. США. Причиною цього стали витрати з обслуговування державного боргу та від'ємний зовнішньоторговельний баланс. Зниження курсу гривні відносно долара США починаючи з 2017 р. зумовлене помірним зростанням цін на нафту на світовому ринку. Аналогічна ситуація спостерігається з євро, курс якого поступово зростає до початку 2018 року.

У 2018 році Національний банк проводив жорстку монетарну політику, суть якої полягла у підтриманні високих відсоткових ставок, що збільшує інвестиційну привабливість гривні. В кінці 2018 – початку 2019 року спостерігається короткочасна девальвація гривні.

У 2019 році гривня суттєво зміцнилась до долара США (на 19%, що є найкращим показником серед інших національних валют), а також до кошика валют основних торговельних партнерів. Ревальвація гривні (окрім сезонних коливань та коротких коливань після минулих кризових періодів) є для України новим явищем. Причиною зміцнення гривні стало сповільнення темпів інфляції до 4,1%, що є найнижчим показником за останні 6 років.

Сучасний етап валютного ринку характеризується модернізацією валютного регулювання. Прийняття Закону «Про валюту і валютні операції» [4] зобов'язує НБУ адаптувати нормативно-правові акти до нових законодавчих правил в цій сфері. Також передбачується ряд послаблень валютних обмежень для громадян та для бізнесу.

Прийняття в лютому 2019 року нове ліберальне валютне регулювання не мало значного впливу на ситуацію на валютному ринку, що відобразилось на помірному попиті на валюту з боку бізнесу та населення. Динаміка курсу гривні залишалась на рівні попереднього року та перебувала в діапазоні, характерному для країн, ринки яких розвиваються.

37 лютого 2019 р. були уведені в дію більше 20 послаблень для ведення бізнесу, серед яких виділяють:

- скасовується процедура реєстрації зовнішніх запозичень;
- скасовується валютний нагляд за експортно-імпортними операціями на суму до 150 тис. грн;
- збільшується ліміт на купівлю банківських металів фізичними та юридичним особами;
- дозволяється online-купівля іноземної валюти фізичними особами (до 150 тис. грн/день в еквіваленті); тощо. [3]

Валютний контроль здійснюватиметься за новим принципом – «більше ризиків – більше уваги, менше ризиків – менше уваги».

НБУ і надалі ставить за мету поступове зняття валютних обмежень, а також залишає право на впровадження заходів валютного регулювання для забезпечення стабільності фінансового ринку.

У 2019 році Рада НБУ, усвідомлюючи ситуацію зі зміцненням гривні на рівні 24 гривні за долар вперше за останні 4 роки, відзначила неефективність валютно-курсової політики НБУ та її невідповідність сучасному розвитку України, через невтручання НБУ до процесу зміцнення гривні, який відбувся на фоні від'ємного торгового сальдо та падіння промисловості в країні.

Національний банк України затвердив нову Програму дій на 2020 рік, яка визначає пріоритетні кроки для досягнення кожної з семи стратегічних цілей НБУ – забезпечення низької інфляції, стабільної, прозорої та ефективної банківської системи, відновлення кредитування, ефективного регулювання фінансового сектора, вільного руху капіталу, фінансової інклюзії, а також розбудова сучасного, відкритого, незалежного та ефективного центрального банку [3].

На засіданні Правління Національного банку України 24 квітня 2020 року було прийнято рішення щодо зниження облікової ставки на до 8% річних. Попри напружену ситуацію на світових фінансових ринках через поширення пандемії вірусу Covid-19 та її негативний вплив на фінансовий ринок України, НБУ не тільки знизив облікову ставку до 8%, а і зберіг очікування подальшого її зниження до 7% на кінець 2020 року, з метою підтримки економіки країни в умовах пандемії та карантинних заходів.

Із зазначеного вище, можемо зробити висновок, що валютна політика Національного банку України повинна спрямовуватись на розробку та впровадження системи заходів задля повернення довіри до національної грошової одиниці, забезпечення лібералізації валютного ринку та підтримки плаваючого режиму курсоутворення.

Література:

1. Словник фінансово-правових термінів / [за заг. ред. д.ю.н., проф. Л.К. Воронової]. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – К.: Алерта, 2011. – 558 с.
2. Гаряга Л.О. Нестабільність валютного курсу в Україні. Вісник соціально-економічних досліджень; за ред. М.І. Зв'єржова (гол. ред.) та ін. 2015. Вип. 2. № 57. С. 43– 50.
3. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua>
4. Закон України «Про валюту і валютні операції» від 06.12.2019 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2018. - № 30., – Ст. 239.

Шевченко М.А.,

студентка,

Науковий керівник: Ковальов В.Г., к.н.д.у, доцент,

завідувач кафедри публічного управління та митного адміністрування.

Університет митної справи та фінансів

ПРОБЛЕМИ ВИХОДУ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ЗОВНІШНІ РИНКИ

В умовах глобалізації вихід підприємства на міжнародний ринок стає невід'ємним компонентом його еволюційного розвитку. Все складніше говорити про можливість довгострокової життєздатності

компаній, орієнтованих тільки на внутрішній ринок. Натомість міжнародний ринок – надзвичайно місткий, що відкриває для підприємств значні перспективи функціонування на ньому.

Мотиви виходу підприємства на міжнародний ринок різні для різних компаній. Ф. Котлер наголошує на таких мотивах, як: можливість отримання більш високого доходу; економія витрат унаслідок збільшення масштабів реалізації; зменшення залежності від внутрішнього ринку; можливість обслуговування клієнтів компанії, які перебувають за кордоном. В. Алексунін додає, що вихід на зовнішній ринок – це можливість продовжити життєвий цикл товару, особливо в умовах його скорочення; наблизитися до споживача шляхом скорочення витрат на посередницьку діяльність та гнучкішого реагування на зміни ринку. Крім того, мотивами підприємств є: здобуття незалежності від негативних факторів та тенденцій, наявних на внутрішньому ринку (перенасичення певної товарної групи та обмеженості споживчого ринку, високого рівня конкуренції, несприятливої податкової політики, сезонності, можливостей для маневру); можливість розширення сфер та обсягів діяльності підприємства; необхідність формування і зміцнення іміджу, престижу компанії, особливо під час виходу на ринки розвинених країн; можливість доступу до інноваційних технологій; привабливість державних програм, спрямованих на розвиток міжнародної торгівлі (як у країні реєстрації, так і за кордоном); необхідність застосовувати ресурси підприємства, що використовуються на внутрішньому ринку для досягнення більш масштабних та перспективних цілей; можливість відновлення втрачених економічних зв'язків [1].

Далі охарактеризовано необхідні управлінські дії підприємств для проникнення на міжнародні ринки. У загальному вигляді управління виходом підприємства на міжнародний ринок здійснюється у декілька етапів. Алгоритм їх проходження підприємством представлено на рис. 1.

Рис. 1. Етапи виходу підприємства на міжнародний ринок

Джерело: складено автором за даними [2]

Проведений аналіз кожного етапу виходу підприємства на міжнародний ринок дав змогу виявити особливості цього процесу для підприємств сфери високотехнологічних послуг.

1. По-перше, необхідно вивчити середовище міжнародного маркетингу, тобто наявні торговельні обмеження, економічні, політичні та культурні характеристик певного ринку.

2. Наступним етапом є прийняття рішення про доцільність виходу на зовнішній ринок і вибір перспективних ринків. Воно потребує визначення обсягу міжнародних продажів, кількості країн, в яких здійснюватиметься продаж, а також рівня ризику міжнародної діяльності.

3. Необхідним кроком є прийняття рішення про вибір методу та форми виходу на міжнародний ринок, після чого доречним є організація служби міжнародного маркетингу.

4. Останнім етапом виходу підприємства на міжнародний ринок є реалізація маркетингової стратегії та контроль її результатів.

Дослідження способів і форм входження на зовнішні ринки українських підприємств показало, що переважно вітчизняні підприємства використовують експортно-імпортні операції та міжнародні фінансові операції, тоді як експансія ринку України іноземними компаніями відбувається не лише за рахунок експорту готових товарів та послуг, але і за усіма можливими напрямками: це і створення спільних підприємств, і купівля вітчизняних підприємств іноземними резидентами, і відкриття фінансових установ,

зокрема банків, і орендні операції, і організація та здійснення діяльності в галузі проведення виставок, аукціонів, торгів, конференцій, симпозіумів, семінарів.

Варто враховувати, що ряд проблем, пов'язаних із особливостями виходу українських підприємств на зовнішні ринки, зумовлений потребою їх адаптації до мінливості не лише міжнародного бізнес-середовища, а й до зміни національних інтеграційних процесів, які обумовлені імплементацією угоди з Європейським Союзом. Саме динаміка зовнішнього середовища та поширення глобалізаційних процесів у сучасному світі спричиняє потребу детального вивчення питань, пов'язаних із особливостями виходу українських підприємств на зовнішні ринки, активізації їх зовнішньої діяльності, забезпечення ефективності функціонування та міжнародної конкурентоспроможності.

До проблем, що впливають на реалізацію експортного потенціалу, відносять: низький рівень конкурентоспроможності продукції, політична нестабільність, яка спричиняє часті урядові зміни, поглиблення фінансової і соціально-економічної кризи, зростання рівня ризику; недостатній розвиток впровадження системи сертифікації, управління і контролю якості; відсутність дієвої системи підтримки експортерів; відсутність механізму ефективного впровадження новітніх технологій; недостатній рівень інвестування в модернізацію та створення експортоорієнтованих виробництв; скорочення обсягів фінансування, не вигідні умови кредитування експорту, обмежений доступ до інвестиційних ресурсів фінансово-кредитних структур, зростання фінансових витрат на обслуговування кредитів; інфляція, різке коливання курсу гривні, зростання рівня ризику, що особливо видно за звітами НБУ про «Інфляційний звіт» у 2014-2019 роках [3]; низька товарна та географічна диверсифікованість експорту; монополізація промислових і споживчих ринків, що послаблює стимулюючу роль ринку для збалансування попиту і пропозиції, так і для формування рівноважних ринкових цін на фактори виробництва [4].

Отже, виділені проблеми мають комплексний характер та взаємопов'язані, окремі підприємства не можуть самостійно вплинути на їх вирішення, окрім того динамізм зовнішнього середовища не дозволяє їм розробити дієві механізми захисту від можливих ризиків. Кожному підприємству притаманні різні та специфічні причини, які спонукають спрямовувати господарську діяльність на міжнародний ринок. Такий процес може бути за своїм характером повільним та затяжним, вимагаючи при цьому прикладання багатьох зусиль та витрачання ресурсів.

Література:

1. Васильєва С.І. Стратегія виходу підприємства на зовнішні ринки / С.І. Васильєва, І.С. Кочевих // Молодий вчений. – 2017. – № 5(08). – С. 73–75.
2. Філатова Л.С. Проблеми виходу молочних підприємств на міжнародний ринок / Л.С. Філатова, А.О. Марчук // Світове господарство та міжнародні економічні відносини. – 2018. – Вип. 4. – С. 62–66.
3. Національний Банк України, Інфляційний звіт [Електроний ресурс]: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2020-Q1.pdf.
4. Харчук Т.В. Шляхи виходу підприємства на зовнішні ринки / Т.В. Харчук // Актуальні проблеми економіки. – 2018. – № 8 – С. 12–16.

СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ

Сова Є.І.,

студ.гр. Арх-18-4п

Савош Галина Петрівна,

к. соц.наук, доцент кафедри філософії

ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва і архітектури»

МІСТО ЯК ПРОСТІР КОМУНІКАЦІЇ

Життя як окремої людини, так і певної людської спільноти неможливо уявити поза публічного простору, який є основою існування будь-якого фізичного об'єкта. Всі аспекти людської діяльності пов'язані з міським способом життя: використання міських благ поза межами власного помешкання, споживання, щоденна комунікація — є публічними і відбуваються у міському публічному просторі. Він оточує нас скрізь – на тротуарі, в парку, в громадському транспорті, в магазині, на роботі, в школах, в університетах і центрах сучасного мистецтва, в торговельних центрах і навіть у соціальних мережах та інтернет-форумах, які поєднують публічну віртуальність з частинкою приватного життя людини. Але вимір та межі «публічності» надзвичайно відрізняються в різних містах та регіонах, трансформуючись під дією економічних, політичних, соціальних і культурних чинників [2].

Публічні простори - місця, в яких перетинається і змішується політика, торгівля з соціумом та кожною окремою людиною. Основне призначення цих просторів є необмежена соціальна взаємодія людей, що сприяє вільному обміну думок і стійкості власної політичної позиції, що не дозволяє політикам маніпулювати звичайними людьми. Публічні простори, з одного боку, надають кожному можливість соціальної взаємодії і необмеженого контакту з незнайомцями, можливість зрозуміти свою позицію в суспільстві, а також набути статус політичного суб'єкта. З іншого боку (і набагато частіше), публічні простори – це місця, де наділені владою економічні еліти за допомогою державних апаратів, ЗМІ і професійних «творців просторів» (девелоперів, архітекторів, дизайнерів, проєктувальників, урбаністів, маркетологів) здійснюють політичне, економічне і культурне домінування і контроль над іншими [1].

Суспільний простір має дві визначальні характеристики. Перша з них полягає у тому, що він, з одного боку, створюється соціальною реальністю, а з іншого – навпаки, створює цю реальність. Треба відмітити штучність створення суспільного простору і те, що сам простір і є елементом відтворення та творення соціальної реальності. Так, суспільний простір зумовлює особливості взаємодії, контактів та комунікації індивідів і насамперед комунікація, норми поведінки, соціальна взаємодія обумовлюють та формують цей простір[4].

Суспільний простір міста також завжди відігравав важливу суспільно творчу та інтеграційну роль. Так, ще з давніх часів площі та ринки були місцями збору та комунікації людей, обміну та взаємодії. Проте, у сучасних містах суспільний простір виглядає інакше. Він є майданчиком не для спілкування, а для «спостереження», що говорить про трансформацію публічної культури, яка перетворюється із вербальної у візуальну, змінює свою форму і наповнення, але не функцію[7].

Головними майданчиками комунікації в містах нового часу стали магазини, культурні інституції, стадіони, ресторани і кафе – вузлові простори культури споживання. Крім того, у відкритих міських місцях також часто починають домінувати споживчі практики, що робить перебування у них комфортним лише для тих, хто готовий і може практикувати запропонований тип споживання. У такій ситуації можуть виникати відчутні бар'єри на вході, які формують простір обмеженої відкритості [5].

Серед основних функцій, які виконує суспільний простір, слід виділити такі: функції обміну, кругообігу, праці, культури, відпочинку, обумовлення або обмеження комунікації та ін. Поряд із цим він відіграє і функцію контролю та розрізнення людей, функцію розділення приватного та публічного [6].

Отже, суспільний простір відіграє ключову роль у функціонуванні міста. Він не лише пов'язує між собою розрізнені міські осередки, виконуючи поєднувальну функцію, а й відіграє соціально значущу роль інтеграції міського населення, забезпечує середовище для комунікації та взаємодії. Саме суспільний простір визначає суть міста, відображає його суспільний прояв.

Список використаної літератури:

1. Грищенко М. Публічний простір міста як об'єкт соціологічного дослідження. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Соціологія, 2016. Вип. 1. С. 31-38. URL: - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_soc_2016_1_8
2. Желнина А. «Здесь как музей»: торговый центр как общественное пространство URL : <http://newstreetuniver.livejournal.com/183462.html>
3. Карпов А. Е. Различение. Пространство в городе. Статьи и эссе. Социологическое обозрение. Т. 1. № 2, 2001. С. 58–71. URL: <http://www.sociologica.ru/Journal/02sta1.pdf>
4. Лефевр А. Идея для концепции нового урбанизма. Социологическое обозрение. Том 2. № 3, 2002. С. 19–26. URL : <http://club.fom.ru/books/doc1607071034.pdf>
5. Тищенко І. Що таке міський публічний простір. URL: <https://mistosite.org.ua/ru/articles/shcho-take-miskiy-publichnyi-prostir>
6. Філіппов А. Ф. Социология пространства. Серия: Civitas Terrena. М.:Изд-во: «Владимир Даль», 2008. 290 с. URL: http://www.ruthenia.ru/logos/number/2000_2/09.html
7. Шманкевич Т. «Сжимающийся» город – новая сегрегация. Байкальская Сибирь: из чего складывается стабильность. Москва-Иркутск: «Наталис», 2005. С. 295-307

Яброва М.К.,

студентка 2го курсу, факультет архітектури,

Савош Г.П.,

к. соц.н., доцент кафедри соціології

ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва і архітектури»

УРБАНІСТИКА В УКРАЇНСЬКОМУ КОНТЕКСТІ

Слово «урбаністика» набуло популярності в Україні протягом останніх 10 років. Його використовують на позначення специфічного підходу до вивчення, планування і творення міст, який приділяє особливу увагу взаємодії міських жителів зі збудованим середовищем. Вивченням цього феномену займається багато соціологів, психологів, архітекторів, політологів, розглядаючи різні аспекти проблеми. Зокрема, Ю.Амосов звертає увагу на співіснування та стосунки міських жителів [1], В.Вечерський досліджує спадщину містобудування [2], О.Денисенко займається питанням процесів світогосподарського аспекту урбанізації [3], О.Дронова намагається знайти шляхи виходу з, на її думку, «урбаністичного колапсу» [4], В.Ковальчук аналізує історико-географічні особливості урбосистем [5], В.В.Кучерявий – урбоекологію [6], Р.Парк – соціальну складову міст [7].

Український соціолог О. Дронова зазначає, що «на фоні зростання проблем в урбанізованому просторі нового звучання набуває ідея створення міст, зручних для життя, дружних людині, незалежно від її соціально-економічних чи фізико-біологічних особливостей [4, с.37]. Застосування терміну «урбанізм» в українському контексті пропонуємо на прикладі проекту у Фейсбукі та Інстаграмі «Urban Dnipro» м. Дніпра, власником якого є Руслан Ширинов. Адже, як вказує Р.Парк, «у місті, де звичай витіснена громадською думкою і позитивним законом, людина змушена жити, скоріше, своїм розумом, ніж інстинктом або підкоряючись традиції. В результаті з'явилася людина індивідуальна - індивід - мисляча і діюча» [7, с.3].

Блог існує з січня 2018-го, рушійною силою на створення була відсутність якого-небудь урбан-життя у Дніпрі, хоча майже в кожному великому місті України є або своє медіа, присвячене проблемам урбаністики, або команда, яка займається вирішенням цих проблем. Сайт присвячений, здебільшого, проблемам водіїв та пішоходів мільйонного міста. Публікації допомагають зрозуміти ставлення городян до того, що відбувається у цьому плані у Дніпрі з його інтенсивним автомобільним рухом, завантаженістю доріг, частими заторами. Наприклад, негативна реакція «хейтерів - автомобілістів» на перекриття вулиць. Часто вона є цілком логічною, хоча може здаватися дещо емоційною і перебільшеною. А це відбувається через малу

інформованість городян міською владою. Отже, через відсутність комунікації з'являється напруга і заперечення подібних правильних ініціатив. Те ж стосується і негативу в коментарях Urban Dnipro в принципі — люди бояться того, чого не розуміють; люди бояться змін, люди не знають, що може бути інакше. І саме тому на сайті, на думку його створювача, показують простим городянам альтернативу, пояснюють, чому це добре, а це погано, і як ці процеси безпосередньо впливають на їх життя. Тобто поступовими кроками готують їх до адекватного сприйняття тих чи інших змін у місті.

Висловлювання людей на сайті висвітлюють важливу соціологічну проблему: сьогодні у Дніпро нікому не комфортно – ані пішоходам, ані водіям. Причому менше тим, хто пересувається на авто. Тут варто виділити також людей, які пересуваються на громадському транспорті — вони також страждають. Аналізуючи накопичені факти, Р.Шірінов констатує, що ситуація у Дніпрі навіть гірше, ніж у багатьох великих українських містах, зокрема, у Львові. На його думку, Дніпро відстає від столиці Галичини приблизно на 10 років. Те, що у них з'явилося в кінці нульових, у Дніпрі починає з'являтися лише зараз. При бажанні цей розрив можна скоротити, але поки такого прагнення з боку тих, від кого це залежить і хто може реально змінити ситуацію на краще, не спостерігається.

Щодо сприйняття соціумом Дніпра, сучасного міста, і рівня життя у ньому, дописи на Urban Dnipro чітко дають зрозуміти: люди сприймають урбаністику виходячи з контексту, умов свого життя і свого досвіду. Тому потрібна не «агресивна» урбаністика, а «ласкава», що цілком співпадає з результатами теоретичних наукових досліджень: «на фоні зростання проблем в урбанізованому просторі нового звучання набуває ідея створення міст, зручних для життя, дружніх людині, незалежно від її соціально-економічних чи фізико-біологічних особливостей» [4, с.37].

Отже, можна зробити висновок, що наше суспільство тільки на шляху до сприймання урбанізму. Він у нас є, він розвивається, але на все потрібен час та терпіння.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Аммосов Ю. Возвращение дружелюбного города. Эксперт. № 17 (464), 09. 05. 2005.
2. Вечерський В. Спадщина містобудування України. Теорія і практика історико-містобудівних пам'яток охоронних досліджень населених місць. К.: Головкинвархітектура; НДІ теорії та історії архітектури і містобудування, 2003. 560 с.
3. Денисенко О.О. Процеси метрополізації: світогосподарський аспект: монографія. К.: Інститут географії НАН України, 2012. 192 с.
4. Дронова О.Л. Новий урбанізм: у пошуках виходу з урбаністичного колапсу. Український географічний журнал, 2015. № 3. С. 33-41.
5. Ковальчук І. П. Історико-географічний аналіз урбосистем: концепція, алгоритми, проблеми. Науковий вісник НЛТУ. Вип. 13,5, 2003. С. 27-34
6. Кучерявий В. П. Урбоекологія: підручник. Львів: Світ, 2001. 360 с.
7. Парк Р. Город как социальная лаборатория. Социологическое обозрение. Т2. № 3. М., 2002. С.3-13.

СОЦІОЛОГІЧНІ НАУКИ

Зубарєв О.С.,

кандидат соціологічних наук,

*старший викладач кафедри соціології соціологічного факультету
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*

ГЕОРГ ЗІММЕЛЬ: ФІЛОСОФ СЕРЕД СОЦІОЛОГІВ, СОЦІОЛОГ СЕРЕД ФІЛОСОФІВ

Однією з найбільш цікавих постатей в історії класичної соціології є Георг Зіммель, німецький філософ та соціолог, який відомий своїми працями з теоретичної соціології, соціології релігії, соціології економіки,

естетики, етики, історії філософії. Маргінальна позиція Г. Зімеля як соціолога серед філософів і філософа серед соціологів завалила йому зробити блискучу академічну кар'єру, проте певним чином вплинула на його творчість, зробивши Г. Зімеля автором, що за своїм стилем та широтою проблематики став передвісником соціології постмодерну.

Життя і вчення Георга Зімеля безперечно необхідно розглядати у взаємозв'язку з соціально-культурними умовами того часу. Саме це робить Леонід Іонін у статті «Зімелі: життя та філософія» [1]. У роботі вченим розглядається перехідний період в історії Берліна, – від провінційного містечка до «нового Вавилону», – акцентується увага на соціальних та культурних протиріччях, що з'явилися в тогочасному німецькому суспільстві, «духовній неврастенії» в науці, літературі, філософії. Творчість Г. Зімеля, пише Л. Іонін, розгорнулася в епоху «кризи культури», загальної невизначеності, співіснування старих і нових інтелектуальних тенденцій та є виразником цих кризових рис. Спираючись на П. Хонісхейма, можна виділити основні соціокультурні групи, які мали вплив на становлення Г. Зімеля: феодалні землевласники; стан торговців і ремісників; нові промислові й торгові кола; ліві ліберали; соціалісти; Берлінський університет; неофіційна берлінська культура; антираціоналістичні течії [1, с.552–554]. У цій інтелектуальній та культурній атмосфері сформувалася зімелівська соціологія, для якої властивий естетизм, романтизм, суб'єктивізм, аристократизм, специфічний стиль [1, с.559].

Як філософ, Г. Зімелі не міг залишатися на місці, а постійно перебував у творчому пошуку, як соціолог, Г. Зімелі не міг залишатися осторонь гострих соціальних проблем. Щодо періодизації творчості Зімеля, яка звісно умовна, то вона може бути представлена наступним чином: на першому етапі творчості Зімелі виходив з прагматизму, соціал-дарвінізму, еволюціонізму Спенсера, принципу диференціації [2, с.529], ідеї Зімеля в цей час були результатом інтерпретації соціально-філософських і філософських понять із точки зору фехнеровського спекулятивного атомізму – результатом тлумачення індивіда як соціального атома [1, с.555], [2, с.529]. Хоча Зімелі згодом відмовився від ідеї, сформульованих у цей час, вони справили значний вплив на подальші погляди соціолога. Основні роботи цього періоду: «Соціальна диференціація», «Вступ у науку про мораль».

На другому етапі творчості Зімелі, на думку Ландмана, наближається до південно-західного неокантіанства [2, с.529], бере участь у так званій «критиці історичного розуму», приймає поняття цінності і культури як сфери, що знаходиться по той бік природної причинності [2, с.529]. У цей період були сформовані основні соціологічні погляди Зімеля. Роботи цього часу: «Філософія грошей», «Соціологія. Дослідження форм усупільнення», «Кант», «Філософія культури» [13, с. 556].

На третій стадії своєї творчості Зімелі стає «філософом життя» [2, с.531], у цей час його найбільше цікавлять граничні питання людського життя, відношення між людиною і суспільством, культурою, питання оновлення культури, зміни суспільних форм. Ось як пише про цей період в творчості вченого Л. Іонін: «Зімелі рушив шляхом, прокладеним Карлом Марксом, Шпенглером, Ніцше, Бергсоном, Дильтейем. Він пише тепер про потік життєвої енергії, яка визначає зміст властивих тій або іншій епісі формальних структур мислення і соціального життя, постійно перевершує, ламає ці структури і вимагає нового їх категоріального і соціального оформлення» [1, с.557].

Виокремлення четвертої стадії мислення Зімеля є досить спірним, хоча і цілком можливим, зважаючи на взагалі умовність виокремлення будь-яких стадій в інтелектуальному русі. Справа в тому, що, як пише М. Ландман, у зімелівських промовах воєнного часу, які, проте, були певним «засліпленням», у Зімеля можна знайти ті ж настрої, із яких пізніше вийшли догматична теологія і філософія екзистенціалізму [2, с.537].

Чи був Зімелі дійсно соціологом-маргіналом? Під впливом роботи Л. Іоніна легко прийти саме до такого висновку. Так, «з точки зору університетських професорів, на ньому, що називається, клейма ставити було ніде: він був не тільки єврей, не тільки позитивіст, але ще й подавав себе як соціолог», – пише Л. Іонін [1, с.554]. Можна говорити й про інші фактори, які робили вченого в певних колах чужим і небажаним. Зокрема, аналітична схильність Г. Зімеля робила його непрошеним гостем в будь-якому політичному колі, а двозначність його соціальної ролі – він був одразу і вченим, від якого вимагалася стриманість, академічність, і есеїстом, якого приваблював світ літературної критики, вільний творчий пошук, – робила з нього інколи незручну і неприйнятну для багатьох людей [1, с.563]. Все це справило глибокий вплив на його життя і творчість.

Таким чином, Г. Зіммель мав значний успіх як викладач, був популярним в колах представників неофіційної берлінської культури, його підтримували авторитетні колеги, але разом із тим певна маргінальність його постаті властива. І що важливо: не тільки несистематичність викладу концепцій, національність, професійна приналежність тощо вплинули на ставлення до Зіммеля, але й це ставлення, багато в чому настроєне, вплинуло на його роботи. Можливо, саме тому про Г. Зіммеля продовжують говорити, його згадують і до його ідей звертаються, оскільки в цих роботах, у цій постаті ми знаходимо щось і від самих себе.

Список використаної літератури:

1. Ионин Л. Зиммель: жизнь и философия / Л. Ионин // Георг Зиммель. Избранное. Том 2. Созерцание жизни. – М.: Юрист, 1996, 607с. – (Лики культуры)
2. Ландман М. Георг Зиммель: контуры его мышления / М. Ландман // Георг Зиммель. Избранное. Том 2. Созерцание жизни. – М.: Юрист, 1996, 607с. – (Лики культуры)

Карачевцев Я.Н.,

*юрист, частный эксперт-психолог
ЧП «ХН» Агентство правовой помощи»*

**СОЦИОЛОГИЧЕСКОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ УПОТРЕБЛЯЕМОСТИ
РУССКОГО И УКРАИНСКОГО ЯЗЫКОВ В УКРАИНЕ (2020 ГОД)**

В статье на основании количественного анализа употребляемости русского и украинского языков на всеукраинском сайте объявлений www.olx.ua с выборкой по каждой области был произведен подсчет количества жителей Украины, которые используют русский или украинский язык как родной.

Нами была выдвинута гипотеза, что процентное распределение объявлений на сайте рекламы www.olx.ua дает картину реального использования русского и украинского языка по регионам и по Украине в целом. На основании анализа сайта www.olx.ua была построена следующая таблица:

Область	Численность населения, млн. чел.	Процент использования русского языка	Численность русскоязычного населения	Процент использования украинского языка	Численность украиноязычного населения
Винницкая	1,576	85%	1,340	15%	0,236
Волинская	1,038	41%	0,426	59%	0,612
Днепропетр.	3,231	97%	3,134	3%	0,097
Донецкая	4,200	100%	4,200	0%	0
Житомирская	1,231	62%	0,763	38%	0,468
Закарпатская	1,258	50%	0,629	50%	0,629
Запорожская	1,721	94%	1,617	6%	0,103
Ивано-Фр.	1,377	15%	0,207	85%	1,170
г. Киев	2,934	88%	2,582	12%	0,352
Киевская	1,754	75%	1,316	25%	0,439
Кировоградск.	0,956	94%	0,899	6%	0,057
Луганская	2,168	100%	2,168	0%	0
Львовская	2,530	9%	0,228	91%	2,302
Николаевск.	1,141	100%	1,141	0%	0
Одесская	2,383	100%	2,383	0%	0
Полтавская	1,414	90%	1,273	10%	0,141
Ровенская	1,161	29%	0,337	71%	0,824
Сумская	1,094	100%	1,094	0%	0
Тернопол.	1,052	50%	0,526	50%	0,526

Харьковская	2,694	100%	2,694	0%	0
Херсонская	1,046	100%	1,046	0%	0
Хмельницк.	1,274	37%	0,471	63%	0,803
Черкасская	1,220	73%	0,891	27%	0,329
Черниговск.	1,020	100%	1,020	0%	0
Черновецкая	0,907	47%	0,426	53%	0,481
Украина	42,380	77,4%	32,811	22,6%	9,569

Таким образом, численность русскоязычного населения в Украине составляет 77,4% от общего состава населения, а украиноязычного – 22,6%.

Литература:

1. Сервис объявлений OLX [Электронный ресурс] // Режим доступа: www.olx.ua
2. Русский язык на Украине [Электронный ресурс] // Сайт Википедии — свободной энциклопедии. Режим доступа: https://ru.wikipedia.org/wiki/Русский_язык_на_Украине

Сірик Б.Д.,
ст. пр. Арх-18-1,
Савош Г.П.,
к.с.н, доцент кафедри філософії

Придніпровська державна академія будівництва та архітектури

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЗАХІДНОЇ СОЦІОЛОГІЇ

Постановка проблеми. Україна стала демократичною державою і почала інтенсивний обмін досвідом із західними країнами. Соціологія зміцнюється як інституціональна наука. Тому обов'язковим є поглиблене дослідження перспектив розвитку західної соціології.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Найбільше ваги сучасна західна соціологія приділяє таким питанням як управління суспільством, соціологічним процесам у соціології та сутність соціокультурної динаміки, концепціям економічного життя, інтераціоналізму як одному з напрямів соціальної психології, соціології конфліктів тощо. Цим питанням присвячені роботи П.Блау, Г.Саймона, Ф.Селінка, Г.Олдриха, Д.Кноха, М.Куна та ін. [4].

Актуальність теми визначається тим, що сучасна західна соціологія активно шукає принципи соціальної організації і соціального порядку, які не можна звести до системи виробництва, біологічної організації індивіда. Чітко проявляється тенденція до інтеграції наук і появи міждисциплінарних досліджень типу економічної і політичної соціології, соціальної географії, соціобіології та ін., що обов'язково повинно бути проаналізовано українськими соціологами.

Мета статті – проаналізувати та систематизувати тенденції розвитку сучасної західної соціології.

Виклад основного матеріалу. Однією з обов'язкових умов для прогнозування тенденцій розвитку соціології є визначення її ставлення до свого минулого. Майже сто років тому англійський філософ Альфред Уайтхед стверджував: «Наука, яка не вирішується забути своїх засновників, приречена». Було б неприпустимо робити із праць Уайтхеда далекоюжні висновки про те, що соціологія повинна заперечити спадок таких класиків, як О. Конт і М. Вебер, але не слід і ставитись до її минулого однозначно. Постійні повторення й зосередження позбавлять соціологію самої суті наукового підходу, тобто пошуків нового й можливостей для креативного мислення.

Значні зміни в соціально-політичному житті суспільства протягом останніх років призвели до того, що старий соціологічний науковий апарат уже не здатний описати відбуваються соціальні зрушення. Тому виникла необхідність вироблення нової парадигми соціального мислення, створення нової фундаментальної картини соціальної реальності: життєдіяльності суспільства, окремих соціальних спільнот і особистості, характеру їх взаємодії [2].

Соціологи потребують нової моделі діяльності – і головний показник цього – темпи розвитку суспільства, супроводжувані глобальними змінами світу. Якщо раніше відбувалося протистояння «Заходу» та «Сходу», то тепер ми спостерігаємо повстання бідного «Півдня» проти багатого «Півночі». Набирає темпи зростання соціальної нерівності й почуття несправедливості. Поповнюється список нових галузей соціології. Соціологія матиме два сценарії розвитку. Перший - соціологія піде шляхом взаємодії з іншими науками і створення нової глобальної теорії. Другий - соціологія зосередиться на ретельних емпіричних дослідженнях. Обидва сценарії будуть пов'язані з поглибленням у найважливіші проблеми розвитку сучасного суспільства. Будь то світова система, взаємодія національних держав і розподіл ринку праці між ними, або нові громадські рухи й галузі, такі як феміносціологія і соціальна екологія [1; 3].

Безпідставно стверджувати, що станеться поява єдиної універсальної теорії. Соціологія повинна залишатися дискусійною, інакше б увесь західний світ був тоталітарною системою. Однак, дійсний плюралізм думок і концепцій в західній соціології тільки заважає дослідникам визначитися зі своїм, через що вони цілком віддаються емпіричним методам.

Найімовірніше почнеться всебічний діалог між гілками соціології. В результаті з'являться універсальні концепції, які подолають давні суперечки в науці. Як, наприклад, суперечка про те, чи є сучасний світ наслідком капіталістичної експансії або ж результатом поширення індустріалізму. Учасники цієї полеміки є заручниками соціологічного мислення минулого століття, однак сучасність влаштована дуже складно, щоб пояснювати соціологічні явища законами біології, економіки і т.п. Тобто соціологія потребує бажаного припинення ортодоксальної полеміки, але ґрунтовна дискусія неминуче залишиться.

Однак досягнення універсальності інтерпретацій має бути виключно на засадах кроскультурного консенсусу, а не через універсалізацію значень, продукованих контекстами конкретної впливової соціології (як-то євроамериканської). Нарешті, успішної можна вважати тенденцію взаємодії соціології з іншими науками.

Набирає темпи розвиток синтезу соціології та антропології, соціології та історії, політології та інших наук про суспільство. Очікуються також перспективи розвитку екологічної соціології та взаємодії соціології з географією і світовою економікою, що є наслідком поглиблення соціології в глобальні проблеми суспільства.

Якщо ж західна соціологія не розробить новий теоретичний синтез, то, ймовірно, залишиться тенденція її розвитку в суто емпіричному напрямку. Необхідні досконалі, ретельні дослідження з обґрунтованими висновками і рекомендаціями для політиків і громадянського суспільства. Соціологія все більше зосереджується на феноменах і проблемах сучасного життя суспільства. Саме соціологи здатні вчасно виявити зміни у світі й виникнення на їх підґрунті нових проблем, з якими раніше людство не зустрічалося і які вимагатимуть нових нестандартних рішень. Можна передбачити також зростаючу участь соціології у формуванні соціальної політики та її активність у впровадженні реформ. Соціолог і політик, соціолог і державний діяч будуть співпрацювати у режимі діалогу. Передбачається, що важливі політичні ініціативи та законодавчі рішення ухвалюватимуться на основі ефективних соціологічних досліджень, які дадуть реальне знання суспільних процесів і спрогнозують можливі варіанти подальшого розвитку з їх різноманітними наслідками. Однак такий підхід все одно вимагає спирання на теоретичний базис і невідчужуваність. І особливо важлива в такому випадку демократизація соціологічного знання, без якого будь-які точні підрахунки й експерименти перетворюються на інструмент управління народними масами [5].

Не слід також забувати, що сучасна соціологія все частіше працює з ринковою діяльністю і комерцією. Навіть студенти приходять в науку про суспільство з метою заробітку, а не дослідження. Але без підтримки саме науки і освіти, соціологи стануть служителями крупних світових компаній. Про необхідність теоретичного базису, що розкриває феномени сучасної дійсності стверджували відомі соціологи, які підкреслювали, що точні методи соціальних досліджень без змістовної теорії, адекватної даному суспільству, перетворюються з знарядь розуміння цього суспільства в знаряддя помутніння розуму. Отже, соціології необхідно дбайливо ставитися до культурної спадщини й теоретичного диспуту, з якого виростають уявлення про її майбутнє [1; 5].

Висновки. У майбутньому очевидна відмова від теоретичних пут минулого й суперечок. Західна соціологія повинна звернутися до найбільш значущих проблем суспільного життя, посилюючи взаємодію з іншими науками. І найголовніше, з чим погоджується більшість сучасних соціологів, в прогнозі майбутнього, щоб не потрапити у світ мрії та фантазії, необхідно виходити з докладного аналізу сучасності.

Література:

1. Гидденс Э. Девять тезисов о будущем социологии. THESIS, 1993. № 1. С. 57–82.
2. Громов И. А., Мацкевич А. Ю., Семенов В. А. Западная социология: Учебное пособие. Санкт-Петербург: Ольга, 1997. 372 с.
3. Зборовский Г. Е. Перспективы и сценарии развития социологии. Вестник Сургутского государственного университета, 2013. №2. С. 19-31.
4. Осипов Г.В. История социологии в Западной Европе и США. М.:Норма, 2001. 564 с.
5. Черниш Н. Й. Соціологія: курс лекцій. Львів : Кальварія, 2004. 460 с.

Summary

The article deals with the analysis and systematization of modern western sociology development. The development of the synthesis of sociology and anthropology, sociology and history, political science and other social sciences is becoming more and more intense. Prospects for the development of environmental sociology and the interaction of sociology with geography and the world economy are also expected, which is a consequence of the deepening of sociologists into the global problems of society.

Key words: sociology, branches of sociology, synthesis, model of activity.

ТЕХНІЧНІ НАУКИ

Богатир Д.В.,

аспірантка кафедри землеустрою і кадастру,

Петраковська О.С.,

д.т.н., професор кафедри землеустрою і кадастру.

Київський національний університет будівництва і архітектури

ВИЗНАЧЕННЯ ФАКТОРІВ ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ ЗЕМЕЛЬ ПРИРОДНИХ ТА БІОСФЕРНИХ ЗАПОВІДНИКІВ

На даний час в Україні налічується 19 природних заповідників, 5 біосферних заповідників та 8 біосферних резерватів. При аналізі площі земель наданих у постійне користування природним та біосферним заповідникам, встановлено, що найбільша частка земель наданих у постійне користування природним заповідникам належить Черкаській області, найменша в Запорізькій області. Щодо біосферних заповідників, то найбільша частка - Київська область, а найменша - Миколаївська. (рис.1-2)

Рис.1. Площа земель природних заповідників за областями (розроблено автором)

Для оцінки ефективності управління природоохоронних територій, Світовим фондом охорони природи (англ. WWF - World Wide Fund for Nature) було опрацьовано методика Експрес-оцінки стану територій природно-заповідного фонду (далі – ПЗФ) та визначення пріоритетів щодо управління ними (англ. RAPPAM – Rapid Assessment and Prioritization of Protected Area Management).

[1] Дана методика була розроблена групою науковців протягом 1999-2002 років та покликана визначити сильні і слабкі сторони в формуванні та управлінні природоохоронних територій, визначити

Рис.2. Площа земель біосферних заповідників за областями (розроблено автором)

На основі спостереження та аналізу даних Публічної кадастрової карти України було встановлено певні особливості формування земельних ділянок природних та біосферних заповідників, на основі яких було запропоновано типологію просторової організації земельних ділянок, а саме:

1. Суцільний тип. Земельна ділянка, що надана об'єкту ПЗФ є єдиним масивом без розміщення на його території земель іншого цільового призначення. Такий тип просторової організації земель суворої охорони є найкращим, оскільки забезпечує простоту і цілісність управління землями у складі об'єкту ПЗФ та їх реєстрацію.
2. Фрагментований тип. Формування об'єкту ПЗФ здійснюється кількома масивами, земельні ділянки розташовані на відстані один від одного, які в сукупності складають цілісний юридично визначений об'єкт ПЗФ.
3. Перфорований тип. Наявність не наданих та незареєстрованих земельних ділянок у суцільному (фрагментованому) масиві земель, що формують юридично визначений об'єкт ПЗФ.
4. Інклюзивний тип. Наявність у суцільному (фрагментованому) масиві земель, що формують юридично визначений об'єкт ПЗФ земельних ділянок іншого цільового призначення.
5. Фрагментовано-інклюзивний тип. Об'єкт ПЗФ сформований декількома масивами та має включення земель іншого цільового призначення.
6. Змішаний тип. Поєднання вище наведених типів просторової організації земель в одному об'єкті ПЗФ. [3]

Для рішення цієї проблеми необхідно визначити фактори, що впливають на ефективність формування земельних ділянок суворої охорони ПЗФ. Для вирішення цього питання було використано Експрес-оцінку стану території природно-заповідного фонду України у 2010 році, об'єктами оцінки якої були 16 природних та 2 біосферні заповідника. На основі проведення даної оцінки було визначено:

1. негативні чинники та загрози;
2. природну і соціально-економічну цінність та вразливість земель ПЗФ;
3. соціально-економічну цінність;
4. ефективність управління, тощо.

На основі опрацьованого матеріалу було визначено наступні фактори що впливають на ефективність земельних ділянок. (табл.1)

Табл.1. Фактори, що впливають на ефективність формування земельної ділянки

Фактор	Вплив на ефективність формування земельної ділянки
Правовий	<ul style="list-style-type: none"> • охорона та раціональне використання земель • гарантія прав на землю • контроль за виконанням правового режиму
Економічний	<ul style="list-style-type: none"> • справляння плати за землю • отримання відшкодувань за порушення режиму охорони • перерозподіл доходів від використання природних ресурсів

Екологічний	<ul style="list-style-type: none"> • підтримання природних процесів • розробка наукових засад охорони та ефективного використання природних ресурсів
Соціальний	<ul style="list-style-type: none"> • розвиток екоосвіти, екотуризму • забезпечення доступності території • забезпечення збереження традиційного землекористування
Просторово-організаційний	<ul style="list-style-type: none"> • встановлення меж земельних ділянок • визначення оптимального просторового розташування земельної ділянки • проведення функціонального зонування території • встановлення обмежень у використанні земельних ділянок
Організаторсько-управлінський	<ul style="list-style-type: none"> • планування • організація • розподілення фінансування • контроль

Отже, на підставі даних отриманих під час Експрес оцінки стану територій ПЗФ України було визначено фактори, що впливають на ефективність формування земельних ділянок природних та біосферних заповідників. Таким чином, подальше дослідження даного питання дозволить визначити конкретні їх елементи, що дозволить вдосконалити процес формування земельних ділянок з подальшим внесенням їх відомостей до Державного земельного кадастру.

Література:

1. Б.Г.Проць, І.Б. Іваненко, Т.С. Ямелинець, Е.Станчу. Експрес-оцінка стану територій природно-заповідного фонду України та визначення пріоритетів щодо управління ними. Львів: Гриф Фонд, 2010. 92с.
2. Куценко С.В. Про можливість застосування методики експрес-оцінки RAPPAM для визначення стану територій природно-заповідного фонду Миколаївської області: матеріали II наукових читань пам'яті Сергія Таращука. Миколаїв, 2011. С. 80-85.
3. Богатир Д.В., Петраковська О.С. Типологія просторової організації земель сурової охорони природно-заповідного фонду: матеріали VIII Міжнародна науково-практична інтернет-конференція "Сучасний рух науки". Дніпро, 2019. Том 3. С.18-23

Бойко В.І.,

*здобувач вищої освіти факультету комп'ютерні науки
Харківського національного університету радіоелектроніки*

АНАЛІЗ ТА РОЗРОБКА КОМПОНЕНТІВ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ДЛЯ ПІДТРИМКИ ЛІКУВАННЯ У ФІТОТЕРАПІЇ

Кожен з нас - трохи травник, адже кожен хоча б раз у житті заварював собі чорний чай або робив кави. Сама історія травництва у всьому світі налічує більше 60 000 років, і всюди, де жили люди, археологи знаходять сліди використання рослин для лікування захворювань і підтримки життєвого тону.

Незважаючи на розвиток фармакології і нанотехнологій, оздоровлення травами (фітооздоровлення) - перспективний і важливий інструмент для допомоги тілу, тому що: вважається максимально природним методом впливу на здоров'я людини, надає м'який ефект, як правило, має меншу кількість побічних ефектів, ніж хімічні препарати.

Однак при всій користі і дбайливості трав'яного оздоровлення, у рослинній терапії є свої обмеження: через особливості роботи рослин з тілом фітотерапія вимагає тривалого часу (від двох місяців і довше), це означає, що в деяких випадках ми повинні відмовитися від лікування травами на користь фармакотерапії, так як хвороба розвивається швидше, ніж трави можуть перешкодити її розвитку [1]. Через складність хімічного складу фітотерапія вимагає особливо уважного ставлення до створення

рецептур. Це обумовлює актуальність створення спеціальної інформаційної системи, що буде підтримувати рішення в лікуванні фітотерапією.

Для цього використовується міцна доказова база лікарських рослин, їх хімічний склад, знання, про те, що та в яких умовах буде, а що не буде працюватиме і за рахунок чого можливо отримати лікарський ефект, знати як правильно скласти збір. Для складання збору потрібно:

- скласти список цілей для рецепта;
- вибрати алгоритм його складання;
- скласти список властивостей трав, які допоможуть досягти цих цілей;
- вибрати рослини, що володіють цими властивостями;
- звузати вибірку так, щоб на кожну мету доводилося по кілька трав, які забезпечують її досягнення;
- переконатися, що в зборі немає трав, що заважають один одному;
- підібрати пропорції трав відносно один одного в цьому зборі;
- підібрати дозування для конкретної людини [2].

Всі ці дані мають міститися в інформаційній системі.

Це дуже важливо, оскільки з травами працюють такі поняття як синергізм і антагонізм, та хімічний склад рослини. Синергізм - це ефект, коли дві рослини (і більше) взаємно підсилюють терапевтичні властивості і / або знижують вираженість побічних ефектів один одного. Антагонізм – має протилежний лікарський вплив двох (і більше) речовин, що діють одночасно на організм або збудника хвороби. Крім цього, деякі хімічні речовини можуть впливати на засвоєння або вплив на організм інших хімічних речовин. В травництві це означає, що рослини можуть «заважати» один одному в зборі, знижуючи або скасовуючи терапевтичний ефект [1]. Тому, є певні правила, за якими створюється травний збір: збір повинен включати в себе максимум 5 трав, щоб уникнути можливого антагонізму між хімічними речовинами рослин, збір необхідно перевіряти на сумісність хімічного складу рослин, збір необхідно збирати так, щоб в ньому були присутні трави з однаковою необхідною дією, але з різним хімічним складом.

Також травний збір повинен складатися в залежності від цілей: корекцію та оздоровлення наявних проблем (цілі першого рівня), підтримка функціонування систем організму, порушених цими проблемами (цілі другого рівня), корекцію або попередження наслідків наявних проблем зі здоров'ям (цілі третього рівня).

Існує багато методів за якими складаються трав'яні збори. Найдавнішими і продуманими на даний момент вважаються китайська традиційна медицина, аюрведа і тибетська традиційна медицина. У західного травництва є формули-трикутники Вільяма ЛеСассієра.

Від того, як змішуються рослини, залежить, які лікарські ефекти будуть найбільш яскраво виражені в рецепті [3]. А від дози, яку ми виберемо, залежить, чи виявиться засіб ефективним. Також важливу роль має частота вживання та лікарська форма препарату (настоянка, чай, льодяники, відвар, сироп, бальзами та мазі).

Тобто розроблювана система має включати в себе інструкції з приготування препарату, властивості трав, етіологію і патогенез захворювань, хімічний склад та фармакологічні властивості, можливість вибору алгоритму складання збору, підбирати пропорції, дозування, частоту прийому та лікарську форму препарату, мати інформацію розповсюдження та використання препарату, календар збору певних трав та їх частин - коріння, стебла, листи та квіти однієї і тієї ж рослини мають різний період збору, рослини за регіонами проживання.

Важливо пам'ятати, що така система може давати тільки рекомендації щодо лікування, а не керівництво до дії. Користувачем системи має бути лікар, що на основі результатів роботи системи приймає остаточне рішення. Використання системи користувачами без медичної освіти не передбачено.

Література:

1. Медведєва І. Б. М42 Навчання травами - К.: «Софія», Ltd., 1999. - 288 с. - (сер. «Шлях Шоу-Дао», кн. 4)
2. Мазнев Н. І. М 13 Енциклопедія лікарських рослин. 3-є изд., Испр. і доп. - М.: Мартін. 2004. - 496 с.
3. Поль Седир. Магічні рослини. Ногінськ, Російський Остеон-фонд. - М.: Амріта-Русь, 2008. - 192 с.

АВТОМАТИЗАЦІЯ РОБОТИ ВІДДІЛЕНЬ ЕКСПРЕС ДОСТАВКИ

«Посилений» – саме так з латинської мови перекладається слово «експрес». Сьогоднішній ритм життя людини повністю відповідає цьому визначенню слова. «Процес переміщення об'єкта до місця призначення шляхом тих чи інших транспортних засобів», – таке тлумачення має термін «доставка». Словосполучення «експрес-доставка» давно увійшло в активний словниковий запас сучасної людини через те, що швидкість її життя та кількість повсякденних задач збільшилися на порядок порівняно з епохою, коли наприкінці 19 століття в поштових компаніях з'являлась послуга спеціальної доставки для прискореного перевезення матеріальних цінностей людей. З плином часу потреби споживачів не змінилися: потрібно ще швидше, ще легше та ще дешевше. Зазнав змін лише фокус уваги клієнта, що повернувся у бік приватних компаній експрес-доставки, які мають такі рішучі особливості, що вирізняють їх над державним поштовим оператором, як висока швидкість доставки, гарантія цілісності посилки, здійснення доставки нестандартних та небезпечних вантажів, оптимальне пакування кожної посилки [1].

Нинішні представники ринку транспортної логістики всіляко намагаються виділитися один від одного ступенем відповідності зазначеним вище критеріям швидкості, простоти та лояльної цінової політики.

Сьогодні в Україні десятки транспортних компаній, що сперечаються за відданість клієнта. Деякі з них справедливо можуть називатися передовими підприємствами. Проте, більшість прикладів мають низку типових проблем. Серед них виникнення черг у пунктах видачі/прийому відправлень (особливо у часи «пик»), некомпетентність та неетичність персоналу, помилки в роботі через вплив людського фактору, завищена вартість послуг, обмежений графік роботи. Сучасний споживач є дуже вибагливим до деталей сервісу і якості надання послуг, а наведений набір недоліків може стати причиною втрати компанією частини цільової аудиторії, тобто переходом її до конкурентів.

Логістичний ланцюг доставки включає певну кількість стадій, проте найбільш проблемним відрізком є так звана «остання миля». Термін «остання миля» використовується в логістиці та електронній комерції для опису останнього етапу доставки товару до покупця [2]. «Проблему останньої милі» лідери ринку в різних країнах вирішують досить цікавими способами – це впровадження безпілотних роботів, автомобілів-постачальників, дирижаблів із дронами. Таким чином, у світі доставки поширюються тенденції до повної автоматизації процесів, збільшення швидкості обслуговування, спрощення взаємовідносин із клієнтом, зменшення впливу зовнішніх факторів.

В Україні проблема останньої милі переважно вирішується завдяки кур'єрам та службам експрес-доставки. Про перехід на повністю автоматизований рівень роботи, можливо, говорити поки рано через складнощі організації такого підходу.

Варіантом поліпшення ситуації, який має право на життя, є автоматизація роботи існуючих пунктів видачі/відправки посилок. Реалізувати концепцію можна переобладнавши відділення для роботи без участі операторів. У такому випадку виникають проблеми входу в порожню будівлю пошти та маніпуляцій з посилками. Ці питання можуть бути вирішені шляхом створення надійного і в той же час простого для користувача способу його ідентифікації для надання доступу до відділення і обладнання для роботи з посилками, наприклад у вигляді унікального QR-коду, що містить дані користувача і його транспортні накладні з посилками. Отже все що потрібно зробити клієнту – відсканувати код через спеціальний пристрій-сканер. Якщо перевірка коду пройшла успішно, система розблокує двері та клієнт може пройти до залів відправки або видачі посилок, де за допомогою того самого QR-коду він взаємодіє зі сканером, що керує системою видачі/прийому посилок, організовану, наприклад, у вигляді міні-конвеєру, як у аеропортах чи набору поштоматів, які нині набувають популярності.

При цьому час, необхідний для отримання посилки значно скорочується та повністю залежить від споживача послуги. А процес відправлення, зокрема важливий етап пакування, повністю відбувається під контролем клієнта, бо він робить це власноруч. Не секрет, що найбільш сумлінне ставлення до матеріальних цінностей у їхнього власника, тому самостійне забезпечення надійності пакування майна тут тільки на користь.

Оплата послуг компанії під час отримання у відділенні без операторів може здійснюватися автоматично з прив'язаної до акаунту банківської картки в момент виходу людини з посилкою, що буде сканована зчитувачем розташованим поряд із дверима. Таку практику успішно застосовують у продуктових магазинах та магазинах одягу,

де біля кас є пристрої, що реагують на RFID-мітки, закріплені на товари. Отож одним із способів ідентифікації посилки є наклеювання позначок на елемент пакування товару.

Описаний варіант автоматизації роботи відділень має такі переваги як зменшення черг, цілодобовий режим роботи (зручна можливість для клієнтів незадоволених обмеженнями часу традиційних пунктів видачі), зменшення частки впливу людського фактору в бізнес-процесах підприємства, ліквідація витрат на утримання персоналу та проблем його взаємодії з клієнтами. В результаті маємо приріст пропускну здатності відділень, зменшення собівартості доставки, більш лояльні умови для споживачів послуг.

Оже, запропонована концепція «відділень доставки без персоналу» дозволить представникам ринку транспортної логістики ще більше відповідати потребам сучасних споживачів, а користувачам послуг надає свободу вибору місця, часу та дій щодо реалізації своїх бажань, а також більш вигідні умови надання послуг

Література:

1. «Отличия экспресс-доставки от обычной почты» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.p2p.com.ua/show_news/68/
2. «Последняя миля в логистике, транспорте и e-commerce. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bespilot.com/news/541-last-mile>

*Кіданов А.О.,
студент кафедри Програма інженерія,
Харківського національного університету радіоелектроніки*

USES OF VIRTUAL REALITY

The definition of virtual reality comes, naturally, from the definitions for both ‘virtual’ and ‘reality’. The definition of ‘virtual’ is near and reality is what we experience as human beings. So, the term ‘virtual reality’ basically means ‘near-reality’. This could, of course, mean anything but it usually refers to a specific type of reality emulation. Answering “what is virtual reality” in technical terms is straight-forward. Virtual reality is the term used to describe a three-dimensional, computer generated environment which can be explored and interacted with by a person. That person becomes part of this virtual world or is immersed within this environment and whilst there, can manipulate objects or perform a series of actions.

Today we are all used to see using and developing of virtual reality in computer games. The first attempts to use VR in games were made in the mid-1980s. But for a long time, VR gaming solutions were primitive and couldn’t attract a mass user. The emergence of modern VR headsets such as Oculus Rift, HTC VR Vive, Sony Playstation VR, which allow you to plunge into the virtual environment, stimulated the rapid VR development in the gaming industry over the last years. Still, a high cost of the hardware restrains mass distribution of virtual reality games. Therefore, leading manufacturers of headsets significantly reduce prices, and this trend is about to continue. The challenge remains for quality content. By itself, VR hardware has no value if gamers do not have what to play. Exciting virtual reality games will benefit everyone. Players will be able to get a new immersive experience in the virtual world, hardware manufacturers will attain new customers, and game developers will make a profit from selling their games. More and more games are being created for virtual reality. For example, the Half-Life: Alyx an iconic first-person shooter game appeared in 2020. The game received good reviews and in general we can assume that it was a success.

But let’s talk about spheres where virtual reality can be useful except games. There are a few categories where people nowadays use or try to use VR:

1. Military

The military in the UK and the USA have adopted the use of virtual reality in their training, as this allows them to conduct a huge range of simulations. VR is used in all service sectors: army, navy, aviation, marines and coast guard. In a world where technology is accepted from an early age, and children are used to video games and computers, VR proves an effective teaching method. VR can transport an intern to a variety of situations, places, and environments for a variety of learning purposes. The military uses it to simulate flight, simulate a battle, train doctors, simulate a machine and a virtual training camp. VR is a completely immersive, visual and sound experience that can safely reproduce dangerous training situations for training and educating soldiers without putting them at risk until they are ready for battle. In addition, it can also be used to teach soldiers some softer skills, including communicating with local civilians or international colleagues when they are in the field. Other uses include treatment for post-traumatic stress disorder (PTSD) for soldiers

who have returned from combat and need help to adapt to normal life situations; this is known as virtual reality exposure therapy (VRET). The key advantage of using virtual reality technology in the army is the reduction in training costs.

2. Sport

VR is revolutionizing the sports industry for players, coaches and spectators. Virtual reality can be used by coaches and players for more effective training in various sports, as they can repeatedly observe and experience certain situations and can improve every time. In fact, it is used as a training tool for measuring athletic performance and analysis of technology. Some say that it can also be used to improve the cognitive ability of athletes in injuries, as this allows them to virtually experience game scenarios. Similarly, VR was also used to enhance the spectator experience of a sporting event. Broadcasters are now broadcasting live broadcasts of games in virtual reality and are preparing one day to sell virtual tickets for live broadcasts so that anyone from anywhere in the world can “attend” any sporting event. Potentially, it can also allow those who cannot afford to spend money attending live sports events to feel turned on, as they can enjoy the same experience remotely, either for free or at a lower price.

3. Mental Health

As mentioned briefly before, VR technology has become a primary method for treating post-traumatic stress. Using VR exposure therapy, a person enters a re-enactment of a traumatic event in an attempt to come to terms with the event and heal. Likewise, it has also been used to treat anxiety, phobias and depression. For example, some patients with anxiety find meditating using VR to be an effective method to manage stress reactivity and boost coping mechanisms. Virtual reality technology can provide a safe environment for patients to come into contact with things they fear, whilst remaining in a controlled and safe environment. This is just one of the ways virtual reality can have a real positive impact on society.

4. Medical Training

Due to its interactive nature, medical and dental students have begun using VR to practice surgeries and procedures, allowing for a consequence free learning environment; the risk of inflicting harm or making a mistake while practicing on real patients is eliminated. Virtual patients are used to allow students to develop skills which can later be applied in the real world. Using VR technology in the medical industry is an effective way to not only improve the quality of students in training but it also presents a great opportunity to optimize costs, especially since health services are continuously under pressure with tight budgets.

5. Education

The use of VR for education is not limited to the military or medical field, but applies to schools with virtual reality, also adopted in education for teaching and learning. Students can interact with each other in a three-dimensional environment. They can also be sent on virtual tours, for example, to museums, take tours of the solar system and return in time to different eras. Virtual reality can be especially useful for students with special needs, such as autism. Studies have shown that VR can be a motivating platform for the safe practice of social skills for children, including those with autism spectrum disorders (ASD). Technology company Floreo has developed virtual reality scenarios that allow children to learn and practice skills such as guidance, eye contact, and social networking. Parents can also follow and interact using a connected tablet.

And that is not full list of usage of Virtual Reality! It is a great technology! As for me, I would like to see its developing as entertainment tool. But it is very strong instrument for helping people in any profession. It has really big potential and who knows, maybe in a couple of decades we will be handing out with our friends and even don't know that we are in VR.

References:

1. 5 Exciting uses for virtual reality. URL: <https://www.fdmgroup.com/5-exciting-uses-for-virtual-reality/>
2. How Gaming Will Change with Virtual Reality. URL: <https://jasoren.com/vr-in-gaming/>

*Малітчук А.Д.,
студент кафедри Інженерії програмного забезпечення
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу*

ЗАСОБИ АНАЛІЗУ МЕРЕЖЕВОГО ТРАФІКУ

Аналіз мережевого трафіку – метод перехоплення, зберігання та аналізу мережевих пакетів з метою аналізу їх на цілісність, коректність при проході через вузли мережі. Даний метод широко застосовується при потребі виявлення злочинних дій чи аналізу коректності роботи вузлів мережі та мережевого чи прикладного програмного забезпечення [1]. Окрім, власне, аналізу мережевого трафіку ще виділяють аналіз пакетів, під яким розуміють дещо вужче

застосування аналізу – якщо при аналізі мережевого трафіку здійснюється аналіз всього трафіку в мережі чи її елементів, то при аналізі пакету виконується аналіз окремих перехоплених пакетів. За допомогою вищесказаних засобів аналізу можна виконати такі узагальнені операції, як:

- визначення характеристики мережі;
- визначення елементів мережі;
- визначення проблемних місць з низькою пропускну здібністю;
- виявлення злочинних дій;
- аналіз піку навантаження.

Для виконання аналізу пакетів існує багато програмних засобів, до яких можна віднести tcpdump, Wireshark, OmniPeek, проте, стандартом де-факто стало використання додатку Wireshark. Програмні засоби, які виконують аналіз мережевого трафіку називається аналізаторами пакетів [2].

Логіка функціонування аналізатора пакетів наступна:

- аналізатор, за умови наявності доступу до мережі, здійснює збір даних з мережі у двійковому виді;
- аналізатор на основі аналізу збережених даних виконує їх перетворення в людиночитася форму [3];
- аналіз – безпосередній аналіз даних та їх перетворення.

Як було зазначено вище, головною вимогою до функціонування аналізатора є доступ останнього до мережі. Тут може бути декілька варіантів:

- при використанні бездротового з'єднання, мережева карта пристрою аналізатора має бути переведена в режим моніторингу, при якому здійснюється перехоплення всіх пакетів;
- при використанні дротового з'єднання необхідно використати можливості концентраторів чи сплітерів;
- використання локального хоста у випадку розробки програмних систем (коли два і більше елементів системи знаходяться в межах локальної мережі) [4].

Wireshark – кросплатформений аналізатор трафіка з відкритим вихідним кодом, який на відміну від tcpdump має графічний інтерфейс та має набагато більший функціонал для фільтрації та сортування інформації пакетів [5]. Wireshark містить інформацію про всі доступні на даний момент мережеві протоколи і тому дозволяє виконати декомпозицію перехопленого пакету і розглянути окреме його поля.

Список використаних джерел

1. Orebaugh, Angela; Ramirez, Gilbert; Beale, Jay (February 14, 2007). Wireshark & Ethereal Network Protocol Analyzer Toolkit. Syngress. p. 448.
2. Sanders, Chris (May 23, 2007). Practical Packet Analysis: Using Wireshark to Solve Real-World Network Problems. No Starch Press. p. 192.
3. Kevin J. Connolly (2003). Law of Internet Security and Privacy. Aspen Publishers. p. 131.
4. Chappell, Laura (March 31, 2010). Wireshark Network Analysis: The Official Wireshark Certified Network Analyst Study Guide
5. Cheok, Roy (July 1, 2014). "Wireshark: A Guide to Color My Packets". SANS Institute.

Панцир П.П.,
студент

Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ ТА ЇХ РОЛЬ У БІЗНЕС-ПРОЦЕСАХ ОРГАНІЗАЦІЙ

У наш час практично неможливо уявити собі налагодженість бізнес-процесів організації без використання допоміжних засобів. Раніше, для того, щоб розробити цілу низку бізнес-процесів та налагодити їх, необхідно було витратити чимало коштів та часу, оскільки все виконувалося вручну, а помилки вимагали аналізу та виправлень, а деколи й навіть побудови процесів з самого початку. З початком цифрової ери організації задумались на рахунок того як можна зекономити кошти та дорогоцінний час. Вирішенням цієї проблеми стали цифрові інструменти.

З появою цифрових інструментів організації мають змогу краще зрозуміти бізнес-процеси та оптимізувати їх, зокрема, досягнувши того, що процеси автоматизуються. Сьогодні у руках людей зосереджений потужний інструментарій, завдяки якому оптимізація процесів займе мало часу та дозволить зекономити чимало грошей

на людському ресурсі. Суттєвою перевагою цифрових інструментів є те, що вони є вузькоспеціалізованими, тобто один інструмент може виконувати лише одну функцію. Це дозволяє організаціям обирати ті інструменти, які потребують їхній напрямком роботи.

На сьогодні існує безліч рішень для бізнес-процесів, які зосереджуються в системах, серед яких виділяються такі: управління бізнес-процесами, управління відносин з клієнтами, планування ресурсів підприємства.

Система управління бізнес-процесами дозволяє змоделювати та автоматизувати бізнес-процеси, допомагаючи при цьому людині у правильній побудові схеми, оскільки при виконанні завдань співробітників повинні правильно розуміти поставлені перед ними задачі.

Система управління відносин з клієнтами дають змогу організації розвинути ділові стосунки з потенційними та поточними клієнтами завдяки збору даних з різних засобів комунікації.

Система планування ресурсів підприємства забезпечує в першу чергу якісну роботу співробітників, дозволяють відслідковувати основні бізнес-ресурси підприємства та оптимізують процеси управління.

Важливою особливістю цифрових інструментів є можливість інтеграції між собою, що забезпечує передачу різних видів інформації. Таким чином цифрові інструменти дають можливість організації формувати звіти для кращого розуміння слабких місць та областей, які необхідно усунути. Як наслідок, бізнес-процеси організації піддаються оптимізації.

Література:

1. Kirchner, M. (2017). "Chapter 1: Business Process Management: What Is It and Why Do You Need It?". High Performance Through Business Process Management: Strategy Execution in a Digital World. Springer. ISBN 9783319512594.
2. Shaul, L.; Tauber, D. (2012). "CSFs along ERP life-cycle in SMEs: a field study". Industrial Management & Data Systems. doi:10.1108/02635571211210031.
3. Reinartz, Werner; Krafft, Manfred; Hoyer, Wayne D. (August 2004). "The Customer Relationship Management Process: Its Measurement and Impact on Performance". Journal of Marketing Research. doi:10.1509/jmkr.41.3.293.35991.

Полякова М.В.,

*д.т.н., доцент кафедри прикладної математики та інформаційних технологій,
Дишлюк В.О., магістр, Маковецький О.С., студент.*

Одеський національний політехнічний університет

МОБІЛЬНИЙ ДОДАТОК НА ОСНОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ДОПОВНЕНОЇ РЕАЛЬНОСТІ ДЛЯ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У сучасному світі іноземні мови стають обов'язковими для вивчення не тільки в школах, але і пропонуються для опанування в багатьох дошкільних установах. Вивчення іноземних мов поряд з підтримкою дистанційних форм навчання є серед безлічі можливостей, що пропонують інформаційні технології для сфери освіти. Одним з підходів до навчання дітей і мотивації їх до вивчення іноземних мов є гейміфікація навчального процесу. Відмінністю гейміфікації від інших освітніх технологій, заснованих на принципах гри, є застосування підходів, характерних для комп'ютерних ігор, в освіті з метою підвищення залученості учнів у процес навчання. При такому підході основною метою є не сама гра, а отримання і закріплення учнями нових знань в більш простій і зрозумілій формі, без зайвих вольових зусиль.

Сьогодні існує безліч мобільних додатків, що дозволяють вивчати іноземну мову в ігровій формі. В основному вони розраховані на дітей від 2 років. За допомогою освітніх додатків дитина граючи може освоїти алфавіт, прості слова і навіть речення англійською мовою. Але існуючі навчальні системи не позбавлені недоліків: деякі з них застарілі, багато систем для дитячого навчання розраховані на дітей більш дорослого віку. Чимало систем мають замало освітньої частини та більш ігровий характер, а саме інтерфейс подібних програм включає в себе занадто багато ефектів: анімації, звуки, картинки, на які потрібно натискати. Багато досліджень показують, що це недобре впливає на маленьких дітей, особливо при тривалому часі використання програми.

Одним з підходів до сучасного навчання, характерних для комп'ютерних ігор, є візуалізація деяких досліджуваних об'єктів, для чого використовується технологія доповненої реальності [1]. Доповнена реальність – технологія, яка

доповнює зображення реальних об'єктів іншими об'єктами комп'ютерної графіки та передбачає інтеграцію віртуальних об'єктів в природні відео сцени. При створенні доповненої реальності в простір в режимі реального часу поміщаються об'єкти за допомогою спеціального програмного забезпечення і гаджетів, таких як, окуляри доповненої реальності, планшети, смартфони. Найпоширенішим випадком застосування технології є доповнення реальних об'єктів на відеопотоці з камери мобільного пристрою.

Використання технології доповненої реальності у мобільному додатку для вивчення іноземної мови в ігровій формі для дітей від 2 років дозволить знизити навантаження на дитину за рахунок зменшення кількості ефектів та в одночас залучити переваги гейміфікації до процесу навчання.

Метою даної роботи є розробка мобільного додатка для навчання англійської мови дітей дошкільного віку на основі технології доповненої реальності.

Навчальні системи з використанням технології доповненої реальності включають апаратне, інформаційне, математичне та програмне забезпечення.

Апаратне забезпечення навчальної системи для вивчення слів на іноземній мові включає мобільний засіб зв'язку з камерою. На мобільному засобі зв'язку розміщується трекер, що містить процедури обробки та візуалізації зображень. За допомогою камери кожен перегляд кадрів фіксується і передається на трекер. Кадри камери автоматично задають потрібний розмір зображення. Трекер виявляє і відстежує об'єкти реального світу в рамках відеопотоку. Зображенням об'єктів реального світу з камери трекер ставить у відповідність зображення маркерів. При цьому трекер може завантажити кілька бібліотек зображень маркерів одночасно і активувати їх.

Бібліотеки зображень маркерів входять до *інформаційного забезпечення* мобільного додатка на основі технології доповненої реальності. Маркером є об'єкт, розташований у навколишньому просторі, стан якого аналізується для подальшого відтворення віртуальних об'єктів. Поширений приклад маркера – аркуш паперу зі спеціальним зображенням (рис. 1). Маркерами можуть бути геометричні фігури простої форми чи обличчя людей. На основі інформації про стан маркера в просторі на нього проєктується тривимірний

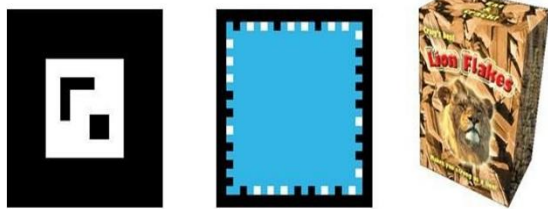

Рис. 1. Приклади маркерів

об'єкт, від чого досягається ефект фізичної присутності цього об'єкту.

При розробці мобільного додатка для вивчення англійської мови на основі технології доповненої реальності в даній роботі були створені прототипи карток (рис. 2, а) та відповідні фото слів, складених з карток (рис. 2, б). Останні використано як маркери для накладання вже існуючих готових моделей 3D-об'єктів, що є у відкритому доступі в мережі Інтернет.

Рис. 2. Картка для складання слів (а) та маркер для накладання моделі 3D-об'єкту (б)

розробленого мобільного додатку входять методи обробки та візуалізації зображень, кожен з яких реалізує визначений етап роботи додатку. Наведемо основні етапи роботи додатку та методи, використані на цих етапах.

1. Завантаження бібліотеки зображень маркерів.
2. Знаходження опорних точок зображень маркерів та обчислення ознак цих точок. Опорна точка відрізняється своїм оточенням від сусідніх точок зображення. Що саме приймається за дану точку залежить від використаного детектору. В даній роботі використано детектор SURF [2], який вирішує два завдання – пошук опорних точок зображення і створення їх ознак, інваріантних до масштабу і обертання.
3. Завантаження відео, попередня обробка кадрів.

4. Знаходження опорних точок кадрів та обчислення ознак цих точок.
5. Зіставлення ознак опорних точок зображень маркерів та ознак опорних точок кадрів (рис. 3). Для прийняття рішення про відповідність між зображеннями маркера та кадра обчислюється та порівнюється з порогом відстань між векторами ознак опорних точок.

Рис. 3. Зіставлення опорних точок зображень

7. Підстановка тривимірного об'єкту з урахуванням проєктивного перетворення у відеопоток.

Для розробки програмного забезпечення мобільного додатка для навчання англійській мові дітей дошкільного віку використано мову програмування Python, бібліотеку доповненої реальності OpenCV, бібліотеку NumPy для роботи з масивами, модуль Math для математичних операцій, набір модулів Pygame для реалізації комп'ютерних ігор і мультимедіа-додатків, специфікацію OpenGL, що визначає крос-платформовий програмний інтерфейс для створення додатків, що використовують 2D та 3D комп'ютерну графіку. До мобільного засобу зв'язку для запуску розробленого додатка висуваються такі системні вимоги: версія операційної системи Android від 7.0 Nougat; встановлений додаток Python3 для Android; 1024 Мб оперативної пам'яті; об'єм пам'яті відео карти від 1024 Мб; 250 Мб пам'яті на жорсткому диску. Головною вимогою роботи програми є наявність камери (від 2 Мп) на пристрої.

Розроблений мобільний додаток призначений для накладання 3D-об'єктів на маркер у вигляді правильної послідовності літер англійського алфавіту. Перед запуском програми в процесі навчання дитина складає з карток або кубиків слова (див. рис. 2, б). Саме правильна послідовність карток буде служити маркером для технології доповненої реальності. Камеру мобільного пристрою необхідно навести на результат складання карток. Якщо слово складено вірно, після наведення камери користувач побачить 3D представлення об'єкту в реальному часі на екрані пристрою (рис. 4).

а)

б)

Рис. 4. Результат роботи додатку: слово складено вірно (а), невірно (б)

Таким чином, в даній роботі на основі технології доповненої реальності створено апаратне, інформаційне, математичне та програмне забезпечення мобільного додатка для навчання англійській мові дітей дошкільного віку. Розроблений додаток позбавлений недоліків існуючих подібних навчальних систем таких як вузька спрямованість, первантаження ігровою складовою та недостатність освітньої частини.

Література:

1. Kesim M., Augmented reality in education: current technologies and the potential for education / M. Kesim, Y. Ozarslan // Procedia – Social and Behavioral Sciences. – 2012. – V. 47. – P. 297 – 302.
2. Bay H., SURF: Speeded up robust features / H. Bay, T. Tuytelaars, L. Van Gool // Computer Vision and Image Understanding. – 2008. – V. 110. – P. 346 – 359.
3. Fischler M.A., Random sample consensus: A paradigm for model fitting with applications to image analysis and automated cartography / M.A. Fischler, R.C. Bolles // Communications of the ACM. . – 1981. – V. 24, № 6. – P. 381 – 395.